

İlâhiyyat Kültür Telifleri Neşriyatından :

Sayı — VI

Köylü Kardeşe

Din Bilgisi

Başlangıç

İSLÂMİN BEŞ ŞARTI

Yazan :

ÖMER FEVZİ MARDİN

Yayan :

*İlâhiyyat Kültür Telifleri
Basım ve Yayım Kurumu*

Acun Basımevi
İSTANBUL
1950

İlahiyyat Kültür Telifleri Negrivatından :

Köylü Kardeş
Din Bilgisi

Başlangıç
İSLÂMİN BEŞ ŞARTI

Yazan :
ÖMER FEVZİ MARDİN

Yayan :
İlahiyyat Kültür Telifleri
Basım ve Yayımlı Kurumu

Sayı — VI

Acun Basımevi
İSTANBUL
1950

Köylü Kardeşe Din Bilgisi

Şehirli Dilinden :

Bağı boş değiliz, sahibimiz yar : Allah ! sahibimiz.

Kendiliğimizden vücûde gelmiş değiliz. Yaradanımız var : Allah ! yaradanımız.

Boşuna dünyaya gelmiş değiliz, yaradanın bir muradı var.

Abes yaratılmış hiçbir şey yok ; hepsinin bu murradda bir yeri var.

Şanımız, şerefimiz; iftiharımız Allaha kulluğumuzdur. (1)

Vazifemiz :

Kullara değil, ancak Allaha kulluk etmektir. Başı yukarı, hür tam bir insan gibi yaşamaktır.

İnsanlığın ; yüksek itibarını kazanmaktır. Şerefli, seçkin erleri, kahramanları arasına birer Türk olarak katılmaktır. Ben de Türküm, Müslümanım, ne güzel insanım ; demek ve dedirtmektir. (2)

[1] Kulluk iftihar

(19 - Meryem - 93(94)): «Çünkü göklerde ve yerde olanların cümlesi ancak Allahın kulu olmakla iftihar ederler. Onların sayısını ve miktarını birer birer [Allah] bilir.»

[2] Müslüman

(7 - Ârâf - 181) : «Mahlûklarımızdan insanlara

Bu ne ile olur ?

- 1) İyi bir ananın elinde,
- 2) İyi bir ailenin içinde,
- 3) İyi örnek bir mahalle veya köylüler arasında yaşamakla.

4) Dedelerden işidile gelen iyi fikirleri, iyi âdetleri miras almakla !

Bu esasta yaşayan iyi bir muaşeret [iyi geçinme] terbiyesine uymakla ! ve onun icablarına tam bir saygı göstermekle.

Dedelerin, ninelerin bağlandıkları medenî ruha, yüksek insanlık terbiyesine sadık kalmakla.

Bir Türkte veya Türk bir zümrede ilk bakışta göze çarpan güzel vasıfları göz önüne getirelim, hemen kendiliğimizden şuraya sıralıyalım :

- 1) Tevazu'
 - 2) İnsana ve insanlığa hürmet
 - 3) Ayıpdan, günahattan nefretle sakınmak, fenalıklardan kaçınmak
 - 4) İyiliğe muhabbet, ve iyilikte yarış için ölçüsüz bir gayret
 - 5) Temizlik : [İçte dışda temizlik !]
- A) İçde: [yani fikirde, niyyetde, arzuda, gayede, yürekde ve hisde temizlik !]

(2 nci haşiyenin devamı)
hak yolu gösterir ve hak ile [hakkaniyet] ile adalet icra eder bir ümmet vardır.»

Ben de müslümanım diyen

(41 - Fussilet - 33): «Allaha davet eden ve iyilik işleri işleyip ben de müslümanlardanım diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır.»

B) Dışda : (yani üst başda, bedende bilhassa elde ayakda temizlik)

İşte kökü yüzlerce sene geride ve uzun bir hayat olan bu terbiyeyi Türk sevmiş ve benimsemiştir. Ve nesiller birbirinden miras olarak devir almıştır.

TEVAZU'

İlk bakışta Türk ; tevazu' içinde derli topludur. Fakat o Türkün yüreğinde bir arslan yatar. Karşısındaki terbiyeli muamelesine karşı tevazu' ve terbiyesini arttırır, insanlıkta yarışır. Fakat bu tevazuu karşısındaki yanlış anlar ve kabalaşırsa o vakit yüreğinde uyuyan arslan uyanır ve Türkün çehresinde heybetli çehresini gösterir.

Türkün tahammülü :

Türk hem son derece tahammüllüdür, hem tahammülsüzdür.

İyilik yolunda, Mukaddes vazifelerini ifa uğrunda her güçlüğe, her sademeye tahammüllüdür. Çünkü insanlık şerefine, haysiyetine vakarına bağlıdır. Her ne bahasına olsa da izzeti nefisini hürriyet ruhunu muhafaza ve insanlık kıymetini müdafaa azmindedir.

Bu itibar ile :

Yüreği zengindir, (gözü toktur. Kimsenin elindekine göz dikmez, elindekini tamamen muhtaca vermek için cömert ve gayretlidir. Misafirperverdir. Hududsuz ikramcıdır.)

Ahlâkı güzeldir. (Fena hareketten utanır, öğrenir. Fazilet; onun bir güneş gibi sevdiği aydınlıktır. Ahlâkı istikrarlıdır. Değişip durmaz, seciyelidir. Türk daima Er olmak, er kalmak, erler arasında erce yaşamak ve erce ölmek meylindedir. Hayatta şahsen maddî

büyük bir gayesi yoktur. Onun dâima duası nâmerde muhtaç kalmamak, el eline bakmamak ; düşkün kalmamak, acze düşmemek, borçlu yatmamak, ve dâima hayırla yâd edilecek bir temiz iz bırakmaktır.

En büyük korkusu ; kul hakkıdır. Helâl lokma yemek, helâlınden kazanmak ve her muamelede bulunduğu insanla helâllaşmak temiz bir emelidir.

Türkün tahammülsüzlüğü :

İyilik yolunda her şeye bu kadar mütehammil ve göğüs geren Türk; hakarete tahammülsüzdür. Hakarete karşı tesellisizdir. Acısı ilâçsızdır, zillete alışamaz, zelif bir hayat ile anlaşılamaz. Bütün fedakârlıklarının sebebi de budur. Şeref ile ölmeği; şerefsiz yaşamağa tercih duygusudur. Her Türk meçhul bir kahramandır. Öyle bir kahraman ki; dünyayı bir imtihan yeri bilir. Ve bu imtihanda Allahın rızasını, ve ahretini kazanmak ister. İşte bu kazançlar bir Türk için ; maddî menfaatin üstüne yükselmekle, Allah muhabbetini; nefsin hiçbir fena meyline değişmemekle, Allahın rızasını; hiçbir fâninin rızasına feda etmemekle, halkın menfaatine sadakatle, bağlılıkla, soyluluğunu her halinde göstermek, her zaman muhafaza etmekle elde edilir.

Türkün övünecek altını, elması yoktur. Fakat bu madenlere tapma yüzünden hiç bir esareti kabul etmiş de değildir, O; (Mal, kara gün içindir) der. Türkün ise hürriyetini korumak için varını yoğunu harcamadığı devre yoktur. Türk gününü bu fedakârlıklarla ağartmıştır. Çocuklarını karanlığa bırakmamak için gün ağartmağa, yüz ağartmağa bakmıştır.

Dedelerimiz :

Dedelerimiz bu yüksek terbiyeyi; fikirde, yürekte, amelde bu yüksek kültürü; hangi kaynaktan, nasıl aldı,

benimsedi, nasıl onu hayatta nesillerce işledi, ve böyle meydana koydu. Onu ; Türk evine temel varlık yaptı, ve bizlere bıraktı ? Evvelâ şunu hatırlıyalım :

Cemiyetimizi Anadolu'da o ilk kuranlar; Hak uğrunda açılmış bir Bayrağın etrafına isteklerle toplanmadı mı, böyle bir fikirle işe başlamadı mı ? İnsanca yükselmek, insanca yaşamak gayretini, ruhunda duymadı mı. Bu Bayrağın altında can baş koymasın; bu yüzden olmadımı. Bütün bunlar; insanca yaşamak amelinden ileri gelmemişmi idi. Türkün kalbini dolduran his ve emel, onun insanlık cevherinden ibaret, ve o feragatlar, fedakârlıklar; o cevherin hayatına hâkim olmasından değildi mi ?

Türkün beliren ahlâkı :

Türkün cevherine müslümanlık; en güzel kıvamını verdi. Arslan Türkte melek gibi bir ahlâk belirdi. Ona Allah ve halk rızası kazancını; bütün bir hayata emel, ülkü kıldı. Böylece Türke hak gayreti; kuvvet oldu. İman ve vicdan selâmeti zevk oldu. Bu zevk; Türk milletine müşterek bağ oldu. Türk bütün cihana bu manevî varlıklarıyla dip diri, dimdik göründü. Ve hürmet gördü.

Hakkına sahip, ve yalnız Hakka tapar bir millet olarak dünya hayatına girdi. Bu hayatta gerek ferd olarak, gerek millet olarak zillet nedir bilmedi. Çünkü Allah ve halkın mukaddes haklarına riayet etti. Bu hakları her şeyin üstünde tuttu. Allah da Türkleri tuttu ve korudu.

Bu haklara canla başla sarılan Türk; insanlığın zevkini aldı, bu zevki iliklerine kadar tatdı, bu zevke alıştı bağlandı ve eserini ferd olarak, millet olarak her muamelesinde, her işinde gösterdi. Bu zevke o kadar bağlandı ki şerefli hayat; ona tabî hal oldu.

Türkün bilmediği çok şeyler olabilir. Fakat şerefine ne olduğunu, neye mal olduğunu, neye mal olacağını ve : (ya şerefle yaşamak veya şerefle ölmek) kararının ne olduğunu dünyanın en iyi bilenleri kadar iyi bilir.

Türk; tarih boyunca bütün Avrupa akınlarına bu gayretle karşı koydu. Hem yurdunu korudu hem de Asya geçidini !

Yurdumuz; Avrupanın Asyaya geçit yolu üzerinde bir köprü başı idi.

Türk insanca yaşamak hakkını bu yurtda müdafaa ederken arkasındaki Asya milletlerinin rahat yaşamasına da imkan vermiş oldu. Bana karşılık da hayırdüdan ve dostluktan gayri kimseden bir şey istemedi ve beklemedi.

Bu işler kolay olmadı ;

Türk ; bu fasilasız, sonsuz akınlar karşısında varını yoğunu mütemadiyen harcadı, ve yalnız can, mal kaybetmedi, zaman da kaybetti. Kendine servet yapacak bir çalışma devresi, bir barış devresini bulamadı. Sık sık uzun mücadelelerden baş alamadı. Bu yüzden para tutamadı ve para yapamadı, yalnız insanlık haklarını ve şerefini korudu ve kurtardı.

İmdi :

İnsanlık şahsiyeti; her Türk için dünya değer kıymette öyle bir ehemmiyet kesbetti ki; Türk bu gün bu yüzden (dokunulmaz !) bir mahiyet aldı. Bugün nüfusumuz kalabalık değil, fakat saldırgana cesaretini çok pahalıya mal edecek bir milletiz ! çelikten bir kal'ayız.

Ey Türk kardeş, insana evvelâ bu lâzımdı ve bu sana bol bol nasib oldu.

Zira :

Bu olmaya idi, sen esir olurdun. Allah kapısına değil el kapılarına kul olurdun.

Allah kapısına hür insan hizmet edebilir. Allah ; insana insanlık haklarını ; hür yaşasın, yalnız Allaha kulluk etsin, halkına hizmet etsin diye verdi.

İmdi :

Allaha; insanlık hakkını hem kendi için hem de halk için koruyacak, gözetecek rüşd sahibi insan lâzım.

İşte :

Ne mutlu bize ki: Allaha şükür, biz dahi hakkına sahip hür milletlerden biriyiz. Bu yüzden utanacak tarafımız yok. Ve gözümüzde insanlık hakkımızdan kıymetli bir madde de yok, ve bunu dünya meta'ıyla değişmeğe imkânımız da yok. Haksızlıklardan inşaallah dünya kurtulacak, biz de beraber kurtulacağız. Her millet kendi hak ve hürriyetine sahip olarak çalışmağa vakit bulacak, inşaallah biz de bulacağız ve maddî noksanlarımızı tamamlamağa var kuvvetimizle çalışacağız. Bugün dünya iyiliğe doğru hızla gidiyor. Herkes iyilik etrafında toplanıyor, biz de onların içindeyiz. Bugün dostlarımız var. Tarihî hayatımız hür insanların dostluğunu kazandırdı. Evet bugün yer yüzünde en kuvvetli milletlerden dostlarımız var, müttefiklerimiz var. Onların nazarında bütün servetimiz, bütün kıymetimiz yuvarıda sayıp döktüğüm ahlâk ve meziyetlerimizdir. Demek boşuna fedakârlık etmemişiz. Ey Türk kardeş, bu gün el verdiği sana inanır, söz verdiği sana güvenir. Çünkü ne bahasına olursa olsun sözünden döner adam değilsin, yalnız iyi gün dostu da değilsin, asıl senin kahramanlığın ; dostlarının acze, zaafa düştüğü demlerde son haddini bulur. Haksızlığa karşı şahlanırsın. Mazlumunu korumak için ne büyük azim taşırsın, işte senin için

şahlık padişahlık bu! ve bütün zevkin bu gayretin manevî zevkinden ibarettir. Senin o yiğit sırtın yere gelmez inşaallah.

ANA MEKTEP

Türk ahlâkının telkin ve terbiye yeri; ana dizidir. Anne ; çocuğu ; Allaha iyi bir kul yetiştirilmek üzere bir emanet bilir, keza millete iyi bir insan yetiştirilmek üzere anne vicdanına güvenilip bırakılmış milletin bir vediası bilir.

Anne ; bu mukaddes vazife karşısında imanına, vicdanına gösterdiği itina ve dikkat derecesinde çocuğun terbiyesine, bakılıp gözedilmesine tam bir himmet ve dikkat gösterir. Zaten hayatta kendine ayırdığı zevkin; saadetin hepsi de iyi bir insan anası olmak şerefinden ibarettir. İşte Türk anasının bütün gayreti, feragati fedakârlığı; İlâhî, millî ve insanî bu üç yüksek hissin, fikrin ve gayenin sevkî ile ve en yüksek tesiriyle vukua gelir.

Bu emelin ömüre süren zevki, ve günden güne beliren semeresi ; Türk annesine bütün yorgunluklarını, sıkıntılarını ve maddî yoksulluğunu unutturur. Çekdiklerini helâl ettirir. Zirâ ki iyi bir evlâdla erdiği mânevî saadet o kadar büyür. Ve onun ehemmiyetini o kadar çok takdir eder. Buna rağmen o yegâne serveti olan evlâdını; milletin ihtiyaç anında bir an tereddüt etmeden ona bağışlar. Büyük bir gururla evlâdının arkasını sıvar : Ve (seni bu gün için yetiştirdim. Haydi şerefli vazifene !) der ve onu Allaha emanet eder, işte bu kadar !

İmdi:

Türk milleti ; kahramanlıklarını, şerefini bu esasta Türk analarının yüksek şahsiyetine borçludur. Överek

tarihin yâd ettiği büyük insanlar onun temiz göğsünde temiz dilinde yetişmiştir.

Türk anasının çömleğinde altın, sandığında kat kat ipekliler oluyabilir. Yalnız milletçe savaşa mecburiyetler yüzünden, yurdunu, eşiğini müdafaa fedakârlığı yüzünden bunları istifleyememiş olabilir. Mamafih Din de büyük bir hikmetle buna mani olmuştur. Din ; altın gümüş, elmas gibi kıymetli eşya istif edilmesini iki esas düşünce ile fena sayar.

Birincisi: Milletin tedavülde iş gören ve müşterek faydalı işe yarayan, yani ticarete, sınıâ ve ziraâ teşebbüslere yarayacak olan paranın : zinet eşyasında altına, gümüşe elmasa ve, ipeklilere bağlanıp ortadan çekilmesi bakımından ve ortalığa altın hakimiyeti kurulması noktasından.

İkincisi: Bu gibi kıymetli fakat lüzumsuz eşya yüzünden varlıklı varlıksız, veya zengin ve mahrum diye bir millet içinde iki sınıf ortaya çıkması, bunun milletin kardeşlik, eşitlik ruhuna hanel getirmesi, birlikte üstün ve aşağı sınıf gibi bölümler icadetmesi bakımından tehlikeli ve fena sayar.

Zaten insaf ile düşünürse herkes teslim eder ki kıymetli eşyası olanların olmıyanlara gösterme itiyadı bir tarafın gurur yüzünden nefsini okşasa bile diğer tarafa hüznü duyurabilir.

İyi düşünebilen ve düşündüğüne uyabilen olgun insanlar bunu yapamaz. Fakiri horlıyamaz, mahrumiyetlerini yüzüne vuramaz, kendini bir takım insanlardan ayıramaz.

İnsan insana bu gibi şeylere dayanarak kurulamaz. Hele Türk milletinde bu hiç olamaz, Türk bunların üstüne yükselerek varlığını korumuştur.

Ortaya konacak; maden parçaları ipekli fani kumaşlar değil iyi yetişmiş insandır. Herşeyi kazanacak da kazandıracak da odur. Kazanç maddeye inhisar etmez. İnsanlık, takmak takıştırmak değil, duymak duyurmaktır. Marifet; karşısındakinin nefretini değil hürmet ve muhabbetini, dostluğunu kazanmaktır. Buna çalışan insan istif yapamaz. Elindekini dağıtır ve kendi de milletin fertleri gönüllerine birer kıymet olarak dağılır.

Peygamber Efendimiz bir hadisi şerifinde şöyle buyurur :

«Kendinin bin misli işe yarayan insandan büyük dünyada ne var ?»

İşte Türk anası, bunu yetiştirmeğe çalışan, buna kendini vakfeden, mübarek bir insandır. O, her şeyimizi yetiştiren ve her şeyimize yetişen insanların anasıdır.

Türk anası, dünyaya gözünü kaparken bu ömüre süren emeğinin hazzıyla rahattır. Mübarek ruhu, her emeline rızasını esas tuttuğu Allahına kavuşmak için rahatlık içinde uçar. Öyle ki: Her vazifesini başarmış emektar bir işçi huzuriyle başını Allah kapısına koyar. Bütün bu yorgunluğunu orada alır ve yeni mes'ut hayata girer.

Gözü arkada değildir. Çünkü arkada bıraktığı şey, iyi evlâttan ibarettir. Ve Peygamber Efendimizin buyurdıkları gibi «İyi evlât, ana baba arkasında hayrı devam edecek (Hayratı cariyeye) den biridir. Yani bir insanın yaptırdığı hayrat, o insanın vefatından sonra vesile olduğu iyilikler, sebep olduğu hayırlar dolayısıyla nasıl yaptırmanın hesabına mütemadiyen sevap kazandırır ve hayır sahibi hayrına işlerse iyi evlât da ana baba veya yetiştiren veliler için öyledir. Onların iyilik işlerinde onları yetiştirenlerin mütemadiyen hisseleri vardır.

Türk kardeş

Aziz analarımızı iyi turalım, onlara iyi bakalım, on-

ların nazlanacakları evlâtlarından gayri kimseleri yoktur. Onları nazlandıralım. Dinlendirelim. Haklarını helâl ettirelim, rızalarını kazanalım. Bilelim ki Allahın rızası bu rızadadır.

Nitekim Peygamber Efendimiz: «Cennet; anaların ayakları altındadır.» buyurmuş.

Allahtan sonra merhametli; anadan ileri kim var. Allahın muhabbeti, merhameti onlarda tecelli ediyor. Ona göre düşünelim, ve el üstünde tutalım.

Ana Yurd

Yurdumuz mübarektir. Peygamber Efendimiz; İstanbulu ve onun fatihlerini medih buyurmuştur. Bu yurdu Allah bize nasip buyurmuştur. Onun muhafaza ve müdafaası büyük fedakârlıklara mal olmuştur. Bu yurd bize emanettir. Her adımında bir veli, bir şehit yatar. Yurdumuz dünyanın en güzel parçasıdır. Toprağı her mahsul için verimli, her türlü maden cevherleriyle kaplıdır. Güzel yaylaları, kışlakları, güzel içme suları ve ılıcaları, denizleri, boğazları ve güzel havası ile meşhurdur. Üzerinde mahrumiyetini duyduğumuz hiç eksik bir nimeti yoktur. Bu bol bol nimetler Allahın Türklere ihsanıdır. Türkler her karış yerinde Allaha secde etseler azdır.

Türk kardaş, bil ki yurdumuz en güzel yurddur. Eğer iyi mahsul almıyorsak bilki kusur yurdda değil bizdedir. Bizim kalkınacak bir sürekli sulh devresi bulamayışımızda, çalışıp zenginleşip yurdumuzun yollarını tamamlayamayışımız da, yeni vasıtalar, aletler satın alıp kullanamayışımızda, en yeni imkânlardan hakkıyla istifade edemeyişimizdedir. Fakat Milletimiz var olsun Yurdumuz selâmette olsun, elbette dünya iyi günlere kavuşacak, biz de kavuşacağız. Herkes kendi işi gücüyle uğraşacak bizde, kendimize kalıp var

kuvvetimizle yurdumuzu i'mara, islâha, ve her Türkü bahtiyar kılmağa çalışacağız. Her Türk yuvasını ana yurdu gibi inşaallah ma'mur, güzel, verimli ve saadet yeri kılacağız. Allahtan ümidimiz budur. Ve Allahtan ümit bir an kesilmez. Allahtan ümit kesmek küfürdür. Zira Allah ; (Allahtan ümit kesmeyin !) buyurur.

Madem ki bu yurdu Allah bize emanet buyurdu, elbette onun bir güzel muradı var. Madem ki biz imanımıza, mukaddes haklarımıza ve bize emanet bu mübarek yurda bu güne kadar sadakat gösterdik; elbette bunun bir mükâfatı var. Bir iyi günü var. Bizim Allahtan gayri kimimiz ve yurdumuzdan gayri neyimiz var?

Hiç şüphesiz bilelim ki:

Allah; kuluna kâfidir. Her varlığın kaynağı onadır. Her nimet onandır. Her hizmet de onadır. Malı da, mülk'ü de, parayı da, talih ve nasibi de o verir. Bu güne kadar top tüfekte yıkılmadık, para ile satılmadık, dünyanın en paralı, en maddî kuvveti olanlarla karşılaştık. Ne sattık ne satıldık. Para ; Türkü kandırmadı,, silâh korkutmadı, tehdit, göz dağı bir işe yaramadı. İşte biz bu yurdun üzerinde böyle durabildik; böyle kalabildik. Altınımız yok fakat hür, güzel bir yurdumuz var. Debdebemiz yok, fakat namusumuz var, şerefimiz var. Ve onları müdafaaya yeter imanımız var. Hürriyete bağlılığımız var. Allaha hamdolsun, sonsuz minnet ve şükranlara vesile olsun. Bugün bunu yaşıyoruz ve yarına da bunu umuyoruz.

ALLAHA KULLUK Hizmet

Allah insanı; kulluk etsin diye yarattı. Allah insanı cennetten dünyaya; yer yüzünü i'mâr ve islâh etsin, ve yer yüzüne insan vasıtasıyla kemâlini, güzelliklerini yaysın diye indirdi.

İmdi, baş vazifemiz hizmettir. Yurda hizmet, dünyaya hizmet, millete hizmet dolayısıyla bütün insanlara hizmettir.

İnsan

Allah bizi; (insan) hüvviyetinde, överek ve severek yarattı. İnsan; en yüksek kıymet ve meziyetleri kendinde toplayan bir mahlûktur.

Bu kadar yüksek ve çok kabiliyetleri insana Allah, kendine kulluk ve ibadullaha hizmet edelim ve Allahın güzelliklerini dünyada meydana koyalım diye verdi.

Allaha kulluğun şanı nedir ? Muhabbet, sadakat ve hizmet !

Öyle ki:

Allahı ve Allah aşkına insanları seversek, onları korrursak, muhabbette erliğimizi, sadakatimizi isbat ve hizmet etmiş oluruz.

Öyle ki :

Allaha sadakat yolunda insaniyete sadık kalırsak, kimseye hıyanet etmezsek; sadakatte kahramanlığımızı göstermiş oluruz.

Allahın kullarına faydalı olursak; Allaha hizmet etmiş oluruz.

İşte bunlar bizim umumi vazifelerimiz !

Bunun bir de şahıslarımıza ait hususileri var: Allaha tapınmak, Allaha kulluk hissimizi açıklamak, Allaha hamd - ü - senâ borcumuzu ödemek !

Fakat :

İyi bilelim ki, bu hususî vazifelerimizi yaparken yine umumi hizmetlerimiz için kuvvet ve kabiliyet kazanıyoruz.

Allah Kur'ân-ı kerimde :

Namaz kıl ki, o seni fenalıklardan alıkoyar, buyuruyor:

Çünkü namaza duran, yüreğini, elini, gözünü Allaha açmış olur. Allah ; bu halis kulun elini boş çevirmiyor, yüreğine, nûrunu dolduruyor. Bu nûr; vücade yayılıyor. İnsanın fena huylarını, fena niyetlerini fena ve bozuk hallerini önlüyor. Onları her namaz tekrarlandıkça düzeltiyor ve insan fenalığa vakit, fırsat ve kuvvet bulamadan nihayet iyi bir adam oluyor.

Oruçta da gaye aynı, yâni: nefse hâkim olmağa insanı alışdırmak ! İnsanı fenalıktan sakınır hale koymak

O halde :

Bir insan olarak vazifemiz : Bütün dünya insanlarıyla müşterek ve birdir. Türklüğümüz ise bu insanlık âleminde diğer milletlerle iyilikte yarış için bir bölüm adıdır, bir kuvvet kaynağıdır. Bir ordunun nasıl koloruları varsa; insanlığın içinde de böyle taksimat var, ve bu taksimatı Allah ; terakkiye, medeniyete kolaylık olsun, zümre zümre insanlar birbirine gayrette, iyilikte örnek olsun, birbirine bakarak medeniyette yarışa gayret duysun diye yapmıştır. Kur'ân-ı kerim âyetleriyle bu hakikatleri açık olarak ortaya koyuyor. [3]

[3]

Millet bölümleri

Kur'ân-ı kerimden

(5 — Mâide — 51(48)):«Ey insanlar, sizden herbiriniz için bir şeriat ve mesleki mahsus kıldık. Eğer Allah mûrad etse sizi bir tek millet kıları. Lâkin sizi imtihan için muhtelif ümmet'ler kıldı. Hayır-

Ferd ; aile, millet, dünya cemiyeti diye sıralanan bu bölüm ve kademelerin faydası şudur.

Ferd ; evvelâ şahsi mes'uliyet ve mükellefiyetleriyle ailesine yâr olur. Sonra ailesinin nâmını lekelememek onu itibardan düşürmemek için milletine karşı ailesi namına yüksek gayret duyar, fedakâr olur. Sanki milletin aileleri arasında fazilet ve şeref yarışına çıkar.

[3 ncü haşiyenin devamı]

larda yarış ediniz. Cümlenizin mercii Allahü-taalâdır. »

Diğeri :

(49 — Hücerât — 13) : «Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve dişiden halketdik, birbirinizi bilip tanınasınız ve tanıyasınız için sizi tâifeler ve kabileler kıldık. Muhakkak Allah indinde en itibarlıınız ; en ziyade takvâ sahibi olanınız [yani Allah-dan sakınanınız] dir.»

Diğeri :

(2 - Bakara - 150(148)) : «Herkesin ona yüzünü doğrulttuğu bir cihet vardır. Ey mü'minler, siz hayırlarda yarış ediniz her nerede olursanız olunuz, Allah cümlelerinizi cem edip toplar.»

Ahlâk ve mûâşeretle hak ölçüler; her Din
esasında birdir.

Kur'ân-ı kerîmden :

(42 - Şurâ - 13) : «Allah size dinden (Nuh) a vasiyyet [emir] eylediği şeyi şeriat kıldı. Ya Muhammed, sana vahyeylediğimiz ve onunla İbrahim ve Musa ve İsa'ya vasiyyet [emir] ettiğimizi, Dinin hükümlerini tamamiyle yerine getiriniz ve onda tefrikaya düşmeyiniz »

Sonra da milleti nâm ve hesabına aynı gayretle dünya cemiyetine karşı milletler arasında bir iyilik yarışına atılmak gayreti duyar. İşte bütün bu kademelerin hakkı tam olarak verilmedikçe insan mükemmel bir ferd olmaz.

Bu hakikatten gafil olanlar ; bu taksimatı, zâhirdeki bu ayrılığı; ters tarafından görürler. Öyle ki: birbirlerine saldırmakta kullanırlar. Birbirlerini Allah için kurtaracaklarına, birbirlerini ezmek, esir etmek, köle etmek, malını mülkünü yağma etmek için kullanmayı düşünürler. İşte Dindir ki bunları önler. Din; herkese bu kadar çok lâzım ve bu kadar çok mühimdir. Tâ ki insanlar ; kuvvetlerini bir kurt gibi başkalarının zararında değil, hakikî bir insan gibi başkalarına yardımda kullanırlar. Allahın güzel sıfatlarını kendilerinde meydana koyarak : hastaya baksınlar düşmüşü kaldırsınlar, derdliye çare bulsunlar, mazlumu zalimin elinden kurtarsınlar, geri kalmışları hizalarına getirsinler, yer yüzünde insanları gökten yere düşmüş Allahın aziz bir şeyleri sayarak onlarla candan alâkalansınlar, onları kalkındırsınlar, derleyip toplansınlar, hepsini kendileri kadar mesut, bahtiyar, yüzü güler hale getirsinler, hepsini ahlâklı vicdanlı, gayretli hale getirsinler. Herkese Allahın istediği insan halini giydirdinler, bütün bu iyi niyyet ve maksatla Allah rızası için birbirlerine iyilikte yardım etsinler.

Allaha iman edenler Allahda iman kardeşi olurlar. Allah yolunda iyiliğe koşanlar da amelde Allah işçisi olurlar. İşte Allahın emirleri :

Kur'ânı kerîmden :

(5 - Mâide - 3(2)) : «Hayır ve hasenât ve takvâ üzerine, [yani iyiliği yürütmekte, fenalıkları önlemekte

birbirinize yardım ediniz. Zulüm ve günah üzerine yekdiğere yardımcı olmayınız. »

Diğeri :

(49 — Hücerât — 10) : «Muhakkak müminler kardeşirler. Kardeşlerinizin arasını islâh ediniz. Ve Allah-dan sakınınız tâ ki rahmete nâil olasınız. »

İyilik :

(2 — Bakara — 195) : «Ve iyilik ediniz. Zira Allah iyilik edenleri sever. »

Diğeri :

(10 — Yûnûs — 9): «Allaha iman eden ve iyilik işçiliği edenleri Rabları imanları sebebile ağaçları altından nehirler akan ve nimetlerle dolu olan Cennetlere Hidayet [nâil] eder. »

Diğeri :

(10 — Yûnûs — 26) : «İyilik edenlere bir iyilik ve ziyadesi vardır. Onların yüzlerini zillet tozu kaplamaz. İşte onlar Cennet ehli olup orada ebedî kalırlar. »

Diğeri :

(2 — Bakara — 245) : « Şunlar ki Allaha karz - ı - hasen [yâni fâizsiz] ikraz eyerler. [borç verirler] Onlara bir çok katları ziyade edilerek iade olunur. Alan, veren Allahtır. »

İslâmiyyet

İslâm olmak için imân ve amel olarak beş şart vardır.

İmanda gaye; Allahın iradelerine teslimiyettir, ve İslâmiyyet teslimiyettir. Amelde gaye; teslimiyetin icaplarını fiil ve hareket ile bütün muamele ve münasebette ortaya koymaktır.

Teslimiyyet; Allahı bilmekle, sayıp sevmekle, Ona

inanıp güvenmekle olur. İslâmiyyet hakkındaki âyet-i kerîmeleri [4] ncü haşiyede görelim.

[4]

İslâmlığın ne olduğunu hakkıyla öğrenen insan Allahtan başkasına teslim olmaz Ondan başkasına tevekkül etmez. Allahtan başkasından bir şey beklemez ne beklerse ondan bekler. İslâmiyyet; teslimiyyettir. Teslimiyyette Allahın arzu ve iradelerine teslim olmak ve onları kendine hâkim kılmaktır Böylece nefsin kötü arzularına değil Allahın arzu ve iradelerine uymak ve ona göre hareket etmektir.

İslâmiyyet hakkındaki emirler

Kur'ân-ı Kerimden :

(2 - Bakara - 137(136)): «*Ve biz Allah-u-Taâlâya halis ve muhlis müslimleriz [teslim olmuşlarız] deyiniz* »

Diğeri :

(39 - Zümmer - 55(54)) : «*Ona halisâne teslim olun.*

Diğeri :

(16 - Nahil - 81) : «*Ve bu suretle size nimetlerini tamamladı Ta ki ona bütün varlığınıza teslim olasınız* »

Diğeri :

(6 - En'am - 14): «*Deki ona varlığını teslim edenlerin evvelkisi ben olmakla emrolundum* »

Diğeri :

(30 - Rûm - 31) : «*Allaha itaat ve kulluk ile teslim olarak ondan korkup sakının [yani Allahın istediklerini yapın, hilâfından korkup sakının.]*»

BEŞ ŞART

İslâmın beş şartı şunlardır :

- 1) Allahın Birliğine şehâdet
- 2) Namaz
- 3) Oruç
- 4) Hac
- 5) Zekât

Bu risalede; bu beş şartın nasıl tatbik edileceğini, tatbik usûlünü değil, bunların neden farz olduğunu inşaallah anlatacağız. Zira görerek, işiderek, ve elde mevcut yazılmış eserlerden onları okuyarak onlar hakkında herkesin az çok bildiği bir şeyler vardır.

(4 ncü haşiyenin devamı)

Diğeri :

(5 - Mâide - 4(3)) : « Bugün Dininizi sizin için ikmal eyledim. Ve üzerinize nimetimi tamamladım, ve size Din olarak islâmı razı olup ihtiyar ettim.»

İslâmlığın başlangıcı

Din; birdir :

(3 - Ali imrân - 18(19)) : «Şüphesiz ki Allah yanında bir Din vardır. O da (İslâm) Dinidir »

Diğeri :

(3 - Ali imrân - 82(83)) : «Onlar; Allahın Dini olan islâmdan gayri bir Dinmi isterler Halbuki göklerde ve yerde olanlar ister istemez Allah - u - taalâya teslim [İslâm] ve münkad oldular.»

Diğeri :

(3 - Ali imrân - 84(85)) : «İslâmdan gayrini Din

Bizim gayemiz; bu şartların gayesini muhtasaran anlatmak, bu babda fikirleri açmak, bir kültür görüşü vermektir. Netekim kurumumuzun adını vücûde getiren: «İlâhiyyat Kültür Telifleri Basım ve Yayım » esasındaki fikre de bu tarz uygundur. Şimdi izahlarına geçelim:

[4 ncü haşiyenin devamı]

olarak isteyen kimseden Dini ve âmeli kabul olunmaz.

Diğeri :

(6 - *En'âm* - 165): «Sizi yeryüzünde geçen ümmetlere halef eden odur. »

İslâmiyetin zuhûru

(2 - *Bakara* - 132(131)) : «Rabbi İbrahime islâm ol! dedikte İbrahim, Alemlerin Rabbine islâm oldum dedi. »

İslâm ismi

(22 - *Hac* - 77 ve 78(78)) : «Ve Din emrinde [işinde üzerinize güçlük kılmadı. O, babanız İbrahimin Dinidir. Bundan evvel ve bu Dinde sizi müslüman diye isimlendiren odur.»

Millet - i - İbrahim

(4 - *Nisâ* - 123(125)) : «İyilik işler olduğu halde bütün mevcudiyetini [bütün isteklerini ve canını ve malını] Allaha teslim eden ve İbrahimin batıldan uzak ve hakka uygun milletine tabi olan kimseden daha iyi kim vardır ? Allah İbrahimi kendine halil [sevgili] edindi. »

1 - ALLAHIN BİRLİĞİ

Allah birdir. Binaenaleyh: Ma'bud birdir. Her ihtiyaç için merci' ve melce' de birdir. Her nevi ibâdet duâ, rükû' secde yalnız Allaha edilir, her işde yalnız Allahın adı anılır.

Allah kapısı birdir. Her hâcet, her, hal her dilek oraya arzedilir. Her korku, sıkıntı, ıstırap ve zorda o kapıya iltica edilir.

[4 ncü haşiyenin devamı]

Diğeri :

(2 - Bakara - 125(124)) : «Vaktaki Haktaalâ İbrahimi bazı emirleri ile imtihan buyurup o da bunları yerine getirdi. Allah, (Yâ İbrahim, ben seni insanlar üzerine imam edeceğim buyurdu.»

Diğeri :

(2 - Bakara - 131(130)) : «İbrahimin milletinden ve Dininden kim döner, ancak nefsi sefih olanlar döner.»

Diğeri :

(3 - Ali imran - 95) : «İbrahimin şirkten uzak ve Hakka tam teslimiyeti havi Dinine tâbi olunuz. »

Diğeri :

(6 - En'âm - 161) : «De ki beni Rabbim doğru yola hidayet buyurdu Bir kuvvetli ve değişmez dine nail eyledi ki o, hakka yakın ve batıldan uzak olan Din - i - İbrahim'dir. »

Diğeri :

(41 - Fussilet - 33) : « Allah-u-taalâ'yu dâvet eden ve iyilik işleri işleyip, ben de müslümanlardım diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır. »

Yüzümüz, gönlümüz Hak Allaha doğrulacak ki karşılığı olsun. Yüreğimize nûru gelsin. İmanımızı, muhabbetimizi, teslimiyyetimizi arttırsın, ruhumuzu yıkayarak canlandırsın. Ümidimiz, şevkimiz zevkimiz, hayatta kuvvetimiz artsın. Bakınız Kur'ân-ı kerimde Cenâb-ı Hak ne buyuruyor :

(33 — Ahzâb — 4) : « Allah bir kimsenin içinde iki kalp kılmadı. »

O halde ne muhabbet ne imân, ne kible; ikiye bölünemez. Bakınız duâ ve ibâdet esaslarında Cenab-ı Hak Kur'ân -ı - kerimde ne buyuruyor :

(13 — Raad — 14) : «Ona duâ etmek haklıdır. Ondan başkasına duâ edenlere hiç bir şeyde icâbet olunmaz. »

[Yani dua etmek kulun hakkıdır. Ve onu dinlemek Allahın Allahlığı iktizasıdır. Fakat Allahdan başkasına duâ edilirse; Allaha hitab edilmiş olmaz, ve Allaha hitab edilmemiş duâyaya da Allah hiç bir şeyde icâbet buyurmaz. Yani hiç bir duayı kabul buyurmaz.]

Nitekim Cenâb-ı-Hak şöyle buyuruyor :

(40 — Mü'min — 60) : « Rabbınız; benden isteyin size icâbet edeyim [duanızı kabul edeyim] buyurdu. »

Diğeri :

(2 — Bakara — 186) : «Bana duâ edenlerin duasını kabul ve icâbet ederim. »

Diğeri :

(37 — Safât — 82(80)) : « Biz ne güzel duâ kabul ediyiz. »

Diğeri :

(72 — Cin — 19(18)) : « Allah ile beraber bir kimseye ibâdet etmeyin. »

Diğeri:

(18 — Kehf — 26(27)) : « Ve sen ondan başka ilticagâh (sığınacak yer) bulamazsın. »

Diğeri :

(16 — Nahil — 52): «Allahdan gayrisinden mi korkarsınız. ? »

Diğeri :

(3 — Ali-ımrân 175) : «Onlardan korkmayıp benden korkunuz. »

Diğeri :

(4 — Nisâ — 35(36)) : « Allaha tapın, ona hiç bir şeyi şerîk koşmayın. »

Yine şuraya dercedeceğimiz âyeti kerîme öğretiyor ki:

Allah her duâyı işidir. İnsan dil ile değil yüksek sesle değil sessiz yürekten geçirse bile Allah hepsini bilir. Hatta kul ; daha duayı etmeden, istiyeceğini bildirmeden dahi Allah onun ne istiyeceğini bilir. Zaten Allah izin vermese insan duâ bile edemez ve izin verdiği duânın ne olduğunu ve sonu ne olacağını da Allah bilir :

Kur'ân - 1 - kerîmden :

(16 — Nahil — 19) : « Allah gizlediğiniz ve aşikâr eylediğiniz şeyleri bilir. »

Diğeri:

(5 — Mâide — 8(7)) : « Allah kalpte olan düşünceleri ve niyetleri bilir. »

Diğeri :

(40 — Mü'min — 19) : « Allah gözlerin hiyanetini ve göğüslerdeki gizli şeyleri bilir. »

Diğeri :

(6 — En'âm — 59) : «Bir yaprak düşmez ki onu bilmesin. »

Diğeri:

(53 — Necim — 32) : « O sizi topraktan yarattığı vakitten ve analarınızın karnında çocuk [teşekkülü] halinde olduğunuzdanberi hal ve şanınızı pek iyi bilir. Kendi nefsinizi [Allaha karşı ben şuyum buyum diye medh ederek] tezkiye etmeyin ittika edeni [Allahın istediğine göre doğru gideni, kötülükten sakınanı, iyiliği esirgemeyeni] Allah daha iyi bilir. »

Diğeri :

(58 — Mücâdele — 10) : «Allahın izni olmadıkça o gizli müşavere Mü'minlere hiç bir zarar vermez [yani Allah izin vermedikçe kimse kimseye hiç bir ziyan veremez.]

İman ve âmel

İman; inanmaktır. Amel; yapmak ve işlemektir. İmandan murat netice itibariyle ameldir. İslâm şartlarının bir kısmı iman, bir kısımda amel esaslarını vücade getirir. Şöyle ki;

Allaha ve birliğine inanmak : imanının esasıdır. Fakat Allahın resullerine, kitaplarına ve ahiret gününe ve hayr-û-şerrin Allahtan olduğuna inanmak da bu esas etrafındaki iman şartlarıdır. Bu esas ve şartlar hakkındaki Âyeti kerîmeler haşiye [5] dedir.

[5] ALLAHIN BİRLİĞİ — TEK MERCİ'

Tek kapı kullanmak imanın iktizasıdır. Allahın mukaddes haklarına riayettir. Ve bu mukaddes hakların en başta geleni nitekim her gün okuduğumuz Fatihai Şerife Sûresinde: İyyâke na'büdü ve İyyâke nestain diyoruz.

Mânay-i şerifi: (Ancak sana kulluk ederiz ve ancak

Diğer dört şart; amel kısımlarına girer. Fakat amel de ikiye ayrılır.

- 1 ncisi kulun Allaha karşı,
 - 2 » » halka »
- Muamelesine aittir.

[5 nci haşiyenin devamı]

senden yardım dileriz) demektir. Bu; Allah ile aramızda bir muahededir. Ahdimizi her gün Allaha ikrar ediyoruz.

O halde :

Allahın Allahlık hakkına tam olarak riayete dikkat edeceğiz. Ondan başkasına avuç açmayacağız, boyun bükmiyeceğiz, hâcet dilemiyeceğiz, namaza doğrulmiyacağız, secde etmiyeceğiz. Başkasının adıyla yemin etmiyeceğiz, söz kesmiyeceğiz, söz vermiyeceğiz, Allahtan başkasına güvenerek işe başlamıyacağız. Daima tutduğumuz bir Allah olacak. Virdimiz Allahın ismi olacak. (Besmelei şerife) nin mânası da bu esastadır. Bu hikmetle her harekete başlangıç olmuştur.

Allahın birliğine imânı
emreden âyeti kerîmeler

(2 - Bakara - 164(163)): «İlahınız İlâh-ı Vâhid'dir. Birdir. [Yâni Allahınız bir tek Allahdır.] Ondan gayri İlâh yoktur. Dünyada bütün mahlûklara nimetler ihsan edip iyilikler edici ve âhirete rahmetini yayıcı'dır.»

Diğeri :

(18 - Kehf - 25(26)): «Bütün mahlûkların ondan başka bir Velî'si yoktur. Ve o hükmüne kimseyi şerik kılmaz.» [İşine kimseyi ortak kılmaz ve karıştırmaz.]

Kulun Allaha karşı muamelesi :
Birliğine şahâdet, namaz, secde, rükû', zikir, fikir,
oruç gibi ibadet esasında şahsî mükellefiyetlerdir.

[5 nci haşiyenin devamı]

Dost, yardımcı, şefaathçi Allahtır

Kur'anı Kerîmden âyetler :

(29 - *Ankebût* - 22): «*Allahtan başka size dost ve yardımcı yoktur.*»

Diğeri :

(32 - *Secde* - 4): «*Ondan gayri sizin için bir yardımcı ve bir şefaathçi yoktur. Hiç düşünüp tezekkür etmez misiniz?*»

Diğeri :

(22 - *Hac* - 78): «*Allaha yapışın. O; sizin Mevlânız ve sahibinizdir. Ne güzel Mevlâ ve ne güzel yardımcıdır.*»

Allahın kifâyeti, kefâleti vekâleti

(39 - *Zümer* - 62): «*Allah; her şeyin yaratandır ve her şey üzerine vekildir.*»

Diğeri :

(3 - *Ali İmrân* - 173): «*Bize Allah; kâfidir ve ne güzel vekildir.*»

Diğeri :

(33 - *Ahzab* - 48): «*Ve Allaha tevekkül eyle ve Allah vekil olarak kâfidir.*»

Diğeri :

(17 - *Esrâ* - 96): «*Sizinle benim aramda şahit olarak Allah kâfidir.*»

İmdi :

Her muamelede şahidimiz Allahdır. Vekilimiz, kefi-

Halka karşı ve halkın menfaati için olanları da ;

1) Zekât ve 2) Hacdır.

Ve bu esas etrafındaki bütün içtimaî yardımlar ve hayır hasenat işleridir.

[5 nci haşiyenin devamı)

limiz Allahdır. Haksızlara karşı Allah hakkımızı korur. Bizi aldatacakların hakkından Allah gelir. Allah yarattığı kulun haklarını korumağı üzerine almıştır. Herkesin hakkını gözetip korur. Yeryüzünde en büyük mahlûkların yanında en küçüğüne de yaşamak hakkını veren ve koruyan Allahdır.

İman şartları

Allahın birliği imanına şart olarak:

1) *Peygamberler ve Kitaplar birliği hakikatine inanmak.*

2) *Melekler varlığı hakikatine inanmak.*

3) *Ahiret gününe inanmak.*

4) *Hayır ve şerrin Allahdan olduğuna inanmak gibi şartların konması sebep ve hikmeti:*

1) *Peygamberlerin ve kitapların birliğine inanmazsak başka ümmetleri ya kendimizden aşağı veyahut onların yollarını bâtil farzetmeğe meyledebiliriz. Allahın Resûlleri, kitapları ve kulu insanlar arasına fark koymak; fitnelerin, ümmetler arası tehlikelerin en büyüğü ve Allahın hukukuna riayetsizliğin de en ağırıdır.*

Biz Peygamberlere, şahsî meziyetleri itibarile değil, evvelâ Allahdan gönderilmiş olmaları itibarile hürmete mecburuz.

Kitaplara da mündericatındaki yazıların mânalarına

1 — Zekât; Fukara hakkıdır. Her müslüman bir seneye yatkın servetinin kırkta birini cemaatinin fakara hakkı diye ayırıp vermekle mükelleftir.

[5 nci haşiyenin devamı]

göre değil, Allahdan gönderilmiş kitaplar diye hürmet etmeğe ve hak bilmeğe mecburuz.

2) *Meleklerle inanmağa mecburuz. Zira onlar dahi Allahın hizmetindedirler ve Allah emrinde bizimle münasebetedirler ve münasebetleri devam, edecektir. Elbette onların da bir hakikat ifade ettiklerine inanmamız ve Allaha aidiyetleri itibarile onları da saygı ile düşünmemiz lâzımdır.*

3) *Ahiret gününe inanacağız ki dünyadaki amellerimizin hesabını vereceğimizi, dünyada bir mes'uliyet taşıdığımızı ve mükellefiyetlerimiz olduğunu hatırlıyalım; Ona göre daima fenalıktan sakınmağa, iyiliğe gitmeğe çalışalım.*

4) *Hayır ve şerrin Allahdan olduğuna inanacağız ki hayrı istemek için bir kapıya, şerden korunmak için başka kapıya yüzümüzü dönerek Allah kapısını ikileştirmiyelim, bir kapıdan başka kapı bilmiyelim.*

İMAN ŞARTLARI ÂYETLERİ

(2 - Bakara - 285): «Resûl [Hazreti Muhammed] ve mü'minler; o Resûle Rabbinden nâzil olan şeye iman ettiler. Bunlardan her biri Allaha ve meleklerine ve kitaplarına ve peygamberlerine iman eylediler: (Resûllerinden hiç birinin arasını ayırdetmeyiz [yâni hepsini bir tutarız] Yarabbi emir ve nehyini işittik ve itaat ettik. Senden gufran isteriz. Nihayet varacağımız ve merciimiz sanadır.) dediler.»

2 — Hac; başlıca iki esasa dayanır:

A) Hicaz halkına yardım.

B) Müslümanlar arasında karşılıklı yardım ve işbirliği.

Hicazda buluşanlar, her bir memleketin ihtiyaçlarını karşılıklı anlamak, birbirlerine ticarî, iktisadî, içtimâî siyasî sahada faydalı olmak, medenî kalkınma işlerinde yardımlaşmak üzere aralarında münasebet tesisi için hac zamanından istifade ederler.

İman ve ibadet hizmete imkân temin eden, insanı halka hizmet edecek hale getiren vasıtaadır.

Hizmet vesilesinin başta geleni zekâtıdır. Bu farzdır. Ve bu içtimai yardımın en azıdır. Kur'ân-ı kerimin buyurduğuna göre Allaha tam sadakat ve halka hizmetin

[5 nci haşiyenin devamı]

Diğeri:

(2 - Bakara - 4): «*Ve o müttekîler ki [Allahdan sakınanlar ki] sana indirilen kitap ve Dine ve senden evvel gönderilen kitaplara ve dinlere iman ederler ve âhirete şüphesiz olarak inanırlar.*»

(5) *İşte onlar Rabları tarafından hidâyet üzere dirler ve yine onlar felâh [saadet] bulmuş olanlardır.*»

Diğeri:

(4 - Nisâ - 151(152)): «*Şunlar ki Allaha ve Resûlüne iman ettiler ve onlardan birinin arasını tefrik etmezler. Onlara ecir ve sevaplarını yakında veririz.*»

Diğeri:

(4 - Nisâ - 134(136)): «*Ey mü'minler; Allah ve Resûlüne, Resûle indirdiği Kitaba ve bundan evvel inzâl eylediği kitaplara iman ediniz. Allaha, meleklerine, kitaplarına, Resûllerine ve âhîret gününe küfreden [inkâr eden] hakdan uzaklaşarak dalâletle yolundan azdı [saptı].*»

iktizası; bir adamın her ay veya her sene gelirinden, kazancından kendine yeter miktarından fazlasını muhtaçlara her ay veya her sene dağıtmaktır. Alâkalı âyeti kerîme haşiye [6] dadır.

Amel — İyilik

Amel; iyilik, iyilik işleri demektir. Bu hudutsuz genişlikte ve sayısız çeşitliktedir.

Bir güler yüz, bir tatlı söz, bir teselli sözü, bir yol gösterme bir akıl verme, bir iyi fikir göstermeden tutalım ; söz sahasında her nasihat ve her fikir yardımcı birer iyilik olduğu gibi bir bardak su, bir dilim ekmek, bir parça katık bir çöp kibrit; den itibaren işe yarayan herşey dahi iyiliğin hudud ve şumulüne girer. Ve Kur'ânı kerimin ta'rifine göre bunlar kökü yerde dalları kökte meyveli bir ağaç gibi yükselir. Ve daima meyve verir.

Ve yine Allahın rızasını tahsil uğrunda seve seve canlarını veren de vardır. İşte mukaddes müeyyideleri:

Kur'ân-ı-kerimden :

(2 - Bakara - 207) : «Ve yine insanlardan Allahın rızasını isteyerek nefsini feda edende vardır. Cenabı Hak [mani olur] kullarına şefkat ve merhamet edicidir.»

[6] Gelirin yeter fazlasını muhtaçlara vermek

Kur'ân-ı-kerimden :

(2 - Bakara - 219) : «*Ve senden ne gibi şeyleri infak edeceklerini [muhtaçlara vereceklerini] sorarlar, kendilerine kifayet eden miktardan (yeterden) fazlasını [verin] söyle. »*

Diğeri :

(9 — Tövbe — 73(72)) : «[Allah] Adin cennetlerinde güzel meskenler vaad etti [fakat] Allah tarafından rızaya mazhar olmak daha büyüktür. Bu ; büyük kurtuluş ve selâmete eriştirir. »

Diğeri :

(22 — Hac — 37) : « Allahın rızasını isteyen Muh-sinleri [iyilik edenleri] müjdele. »

Bir iyi söz :

(14 — İbrahîm — 24) : « Bir iyi söz aslı ve kökü yerde sabit ve dalları göğe çıkmış iyi bir ağaç gibidir. (25) Rabbinin iznile daimî olarak meyve verir. »

İyilik :

(3 — Alî İmran — 134) : «Onlar ki varlıkta ve yoksullukta, genişlikte ve darlıkta, sevinç ve keder zamanlarında [hiç değişmeksizin] Allah rızası için mallarından nafaka verirler [muhtaçları doyururlar] hiddet ve kızgınlıklarını hazım ve sabır ile kendilerini intikamdan alıkoyarlar, ve insanların kusurlarını af eylerler. Allah [öylelerini] iyilik edenleri sever. »

İmânın faideleri

İmanlı insan :

1) Ümitli olur. Ümitli insan sıhhatli ve kuvvetli olur. Böylesi zevkli ve keyifli olur. Herkese yüzü güler, her müşkile karşı metin olur.

2) Verimli olur, varlığı Allah yoksullara imdad edeyim diye verdi. Beni yardım, kurtarıcılık, elcanlılıkla mükellef kıldı. Vermezsem Allah gücenir beni terbiye eder verirsem Allah hoşnud olur. O da bana çok çok verir, ve beni darda komaz der.

Sonra :

Veriminin zevkini tadar, o öyle bir zevktir ki alma da yoktur. Alan sıkılır, veren ferahlar, almak küçüklük vermek büyüklüktür. Elbette ki küçüklük büyüklükle bir olmaz.

3) İmanlı insan müteşebbis olur. Cesaretle işe atılır, yalnız kendi kuvvetini hesaba katmaz Allaha Allahlık yardım payı bırakır.

İ M A N D A Ü M İ T — K A N A A T

Daima; Hakkın bâtıla, iyiliğin fenalığa, doğruluğun eğriliğe, adâletin zulme, galip geleceği, Hak yerini bulacağı kanaatine; herkesin Allaha inanır gibi inanması, bu kanaati beslemesi lâzımdır. Dünyanın türlü sarsıntıları içinde insana rahat nefes aldırarak iman ve kanaat budur.

İşte Kur'ân -ı - kerîmden müeyyideleri :

H A K

(61 — Saf — 7 ve 8(8)) : «Onlar; ağızlarıyla Allahın nûrunu söndürmek isterler, müşrikler ikrah etseler bile Allah nûrunu tamamlayıcıdır. »

Diğeri :

(17 — Esrâ — 28(81)) : « Ve de ki, Hak geldi ve bâtil gitti. Muhakkak bâtil Hakkın önünde gidici [yani yok] oldu. »

Diğeri :

(21 — Enbiyâ — 18) : « Biz Hak ile bâtıla hücum eyleriz ki hak; bâtili mahveder. Ve o zaman bâtil'da zâil olur. »

İBADET

Kur'ân-ı- kerîmten :

(21 — Enbiyâ — 92) : « Ve ben Rabbınızım bana ibâdet ediniz.»

Diğeri :

(15 — Hacer — 99) : «Sana yakîn gelinceye kadar [yani Allaha yakınlık duyuncaya kadar] Rabbına ibâdet et. »

Diğeri :

(22 — Hac — 78(77)) : « Ve Rabbınıza ibâdet edin ve hayrı işleyin. »

Dikkat :

İbadetin ruhu, temeli evvelâ fikirdir. Sonra zikir [yani dua, niyaz, iltica, istiğfar gibi her nevi dilekler ve Allahı senâ, tekbir, ta'zim, tenzih gibi Allahı yüksek şaniyle güzellikleriyle anmaklar] dır. Allaha birer ifâde ile kılınan namaz, ve edilen rükû' ve secde dahi bu aradadır.

Fikir; Allaha teveccüh veya murakabedir. Teveccüh ; bir insanın Allahı sırf muhabbetle, alâka ile düşünmesidir. Murakabe ise meselâ: Allahın (kudretini), (azametini) her mahlûka olan (merhametini), (kâmil alâkasını), (yakınlığını) ve (imdadı), (kurtarıcılığı), (koruyup, gözediciliği) vasıflarını (sevgi alâkasını) , (bakıp yetiştirme tarzını) düşünmek gibi hususlardır. İnsanın bu mevzuların herhangi biri üzerine bütün fikrini toplıyarak Allaha vermesi, ve hep bu nokta üzerinde düşünmeye varmasıdır ki böyle yapana Allahtan hem nûr gelir, ruhu feyz alır, yükselir. Hem üzerinde düşündüğü mevzu hakkında ilham alır bilgisi genişler.

Allahtan hususi bir şey sormak, öğrenmek gibi şahsî bir maksat ilede kul kendini Allaha verir, ve o mevzu üzerinde murakabeye varır Allahtan ilham arar.

Her iki halde de :

Böyle fikri Allaha vermek ; çok feyizli neticeler verir. Bunlar Allahtan nûr celbine en kuvvetli bir vesiledir. Zira bu ; (Mi'raç) nevinden bir hal temin eder.

Mi'raç; Allahın huzuruna çıkış demektir. Bu esasta Peygamber Efendimiz namazın da miraç olduğunu buyurmuştur. Yani : (kalbini fikrini Allaha verip ve Allah huzurunu dileyip duran bir insan; Allahın lutuf ve keremiyle Allahın huzurunda kendini bulabilir) demek istemişlerdir. Mülâhazasımdayım.

O halde :

Allahın huzuruna çıkış; evvelâ bir feyz ve nimetin başlangıcıdır. Ve sonra o huzurda devam eden zaman; o feyz ve nimeti mütemadiyen devam ettirmiş, çoğaltmış olur ümidindeyim.

Fikir hakkında Kurân -ı- kerimin bir âyetini mevzuu te'yit ve tevsik maksadiyle derc ediyorum.

(3 - Ali İmran - 191) : «Öyle kâmil akıl sahipleri ki [ne mutlu onlara] Allahı ayakta, oturarak, yattıkları halde zikrederler [anarlar] göklerin ve yerin yaratılışını [bu yaratılıştaki hikmeti ve Allahın kudret ve azametini] tefekkür edip düşünürler.»

Teveccüh :

Kur'ân-ı-kerim; Allahı tefekkür tarzındaki ibadetten (Allaha teveccüh) diye bahs buyurmuştur. Binaenaleyh teveccüh hakkında dercettiğimiz âyeti kerimeler bu esasta mütâlaa edilmelidir.

FİKİRSİZ İBADET :

Fikirsiz ibadetin bir işe yaraması bir Allahın lutfuna kalır. Zira hedefine teveccüh etmiyen bir şey, hedefine varmaz. Meğer Allah doğrultsun.

Öyle insan vardır ki namaza durur fakat, yalnız dili

söyler, aklı tamamen yabanda, başka yerededir. İşte böylesi, Allaha mirâc etti sayılmaz. Yükselmek için ilk şart fikri ve yüreği tamamiyle Allaha vermektir.

Zikir :

Fikirden sonra, zikir gelir. Ve yukarıda bahsedildiği üzere her nevi vesile ile Allahı anmaklar, zikir mevzuuna dahildir. Zikir umumî bir manâyı şamildir.

ALLAHA TEVECCÜH

Hakkındaki emirler

(73 - Müzemmil - 7(8)) : «Ve Rabbinin ismini zikret ve ona tam teveccüh ile [tamamiyle yüreğini ve fikrini Allaha vererek] müteveccih ol. [yönel]

Diğeri :

(92(94) - İnşirah - 8(7÷8)): «İbadetle meşgul ol ve Rabbine rağbet ve teveccüh et.»

DİKKAT :

Bütün ibadetlerin ruhu, teveccüh esasına dayanır [yani kalbi ve fikri Allaha vererek Allahı düşünmeğe dayanır].

ZİKİR HAKKINDAKİ EMİRLER

Her mahlûk tesbih eder

(17 - Esrâ - 45(44)) : «Yedi gök ve yer ve onlarda olanlar onu [Allahı] tesbih ederler. Hiç bir şey yoktur ki Allahın hamdi ile tesbih eder olmasın. Ve lâkin onların tesbihlerini anlamazsınız.»

Diğeri :

(57 - Hadîd - 1 : 3(1)): «Göklerde ve yerde olanlar Allah-u taalâyı tesbih ve tenzih etti.»

Diğeri :

(24 - Nûr - 41) : «Görmezmissiniz ki göklerde ve yerde elanların kâffesi ve saf saf kuşlar Allahı tesbih ederler. Cümlesi kendisinin ibadetini ve tesbihini bilir.»

TESBİHLER

Beş vakit tesbihi

(30 - Rûm - 16 ve 17(17÷18)) : «Akşam ve sabah vakitlerinde Allah-u-taalâyâ tesbih ve tenzih edin [yani (Süphanallah) diyerek tesbih çekin.] Göklerde ve yerde Hamd yalnız ona mahsustur. İkinci ve öğle vakitlerinde de ona Hamd eyleyin [yani (elhamdülillah) diye tesbih çekin].

Bir mülâhaza :

Bazıları; bu beş vakit tesbih emrini beş vakit namaz manâsına almışlardır. Fakat hakikatte namaz değil tesbihtir. Ve akşam sabah vakitlerine (süphanallah), ikinci ve öğle vakitlerine de (elhamdülillah) tesbihi tahsis buyrulmuştur.

GÜNLÜK TESBİH EMİRLERİ

(56 - Vakîâ - 74): «İmdi Rabbinin büyük ismini [Allah ismini] tesbih ve takdis et.»

Diğeri :

(56 - Vakîâ - 95 ve 96(96)): «İmdi Rabbinin İsmi - Azimini [yani Allah ismini] tesbih et.»

Diğeri :

(69 - Hâka - 52) : «İmdi azim olan Rabbin ismi ile tesbih et.»

HAMD ve İSTİĞFAR

(27-Nemil-58(59)) : «De ki Allaha hamd ve istiğfar ettiği kullarına selâm olsun [Allahın selâmeti üzerlerine gelsin.]
Diğeri:

(41 - Fussilet - 7(6)): «Ve ona istiğfar ediniz.»

BAŞKALARI İÇİN İSTİĞFAR

(47 - Muhammed - 19): «Günahına, erkek ve kadın mü'minlerin günâhlarına istiğfar et.»

Diğeri:

(24 - Nûr - 62(64)): «Ve onlar için istiğfar et »

Diğeri :

(4 — Nisâ — 62) : « Ve sen de onlar için istiğfar etse idin. Allahı tövbeyi kabul edici ve fevkal'âde rahmet eyleyici bulurlardı. »

Diğeri :

(9 — Tövbe — 104(103)) : « Onlar [munafıkların salih amel işliyenleri için] duâ ve istigfar et. »

Diğeri :

(8 — Enfâl — 33) : «Onlar içinde istiğfar edenler mevcut oldukça onları Allah azab etmez. »

Dikkat :

Yukarıdaki âyet-i kerîmelerden anlıyoruz ki: bir müminin diğer mü'minler hakkında Allaha:

1) Hamd-ü-senâ

2) İstiğfar

Eylemesi Allahın istediği bir şeydir. Zira Allah

mü'minlerin birbirleriyle alâkalı olmalarını istediği gibi esas itibariyle Allah herkes hakkında iyilik istiyor. Meselâ: münafıkların iyi iş işliyenlerini de o zumreden hariç tutmuyor. Onlar hakkında da istiğfarda bulunmasını Allah, Peygamber efendimize emir buyuruyor.

O halde bir insanın gerek hayatta bulunanların nâil oldukları nimetler için hamd-ü-senâ etmesi, ve gerek vefat edenler hakkında istiğfar tesbihi çekmesi yerinde ve pek güzel bir alâka hareketi ve herkes için yapılması pek kolay olacaktır.

Diğer öğreneceğimiz mühim nokta budur ki : Münafık bile olsa, iyilik işliyen insan hakkında Allah hayır duâ edilmesini istemektedir.

T Ö V B E

Günahtan sonra nedamet gelip iç sızlayınca, Allah merhamete geliyor. Bu halde tövbe edilirse Allahı kabule müsait buluyor. İşte müeyyideleri :

(17 — Esrâ — 45(25)): «Allah ikab'da [ceza vermekte] acele etmez [tövbeyi bekler] ve tövbe edenleri bağışlar.»

Diğeri :

(27 — Nemil — 11) : «Ancak onlar ki kendi kendilerine zulmettiler. [fenalık ettiler] Sonra fenalığı iyiliğe tebdil edip tövbe eylediler. Ben onları af ettim. Çünkü mağfîret ve merhamet ediciyim. »

Diğeri :

(4 — Nisâ — 104(106)) : «Ve Allah-u-taalâ'ya istiğfar et Allah; mağfîret istiyenlere mağfîret ve merhamet edicidir.»

Diğeri :

(11 — Hûd — 3) : «Rabbınıza istiğfar edin ve ona töv-

be eyleyin ki sizi ecel-i-müsemmanıza kadar [vefatınıza kadar] güzel surette geçindirsin.»

ŞÜKÜR HAKKINDAKİ EMİRLER

Şükredin ni'metimi arttırayım :

(14 — İbrâhim — 7) : « Eğer şükrederseniz nimetimi arttırırım. Eğer küfür ederseniz [nimetimi inkar ve nankörlük, ederseniz] azabım şiddetlidir. »

Diğeri :

(2 — Bakara — 153(152)) : «Ve bana şükrediniz, ve küfretmeyiniz. [Allahı, Allahın iyiliklerini, her nefes nimetimi inkâr etmeyiniz.] »

Diğeri :

(4 — Nisâ — 146(147)) : « Şükreder ve iman eylerseniz Allah sizi azab etmez. Cenab-ı-Hak şükürün mükâfatını ve imanınızı bilir. »

Başkaları için şükür hakkındaki emirler

(46 — Ahkaf — 16(15)) : «Yarabbi bana ilham et ki kendime, babama ve anama olan nimetlerine şükredeyim. Ve senin rızanı edindiren salih amel [iyilik işleri] işliyeyim. »

Diğeri :

(27 — Nemil — 19) : « [Süleyman Rabbına] ve Yâ-rabbî beni muvaffak eyle ki kendime ve valideynime olan nimetlerine şükredeyim. »

Zikrin ehemmiyeti

(2 — Bakara — 30(152)) : «İmdi beni zikrediniz ki ben de sizi zikredeyim. »

Diğeri :

(2 - Bakara - 153(152)): «İmdi beni zikrediniz ki bende sizi zikredeyim. »

Dikkat :

Allahı her ne vesile ile olursa olsun anmak zikir demektir. Meselâ namaz zikirdir. Nitekim Cuma namazına ait âyeti kerimede bu, sarıh olarak görülmektedir. Keza her ilâhî sohbet, Allahı senâ eden her bahis, her kıssa, her vakıa zikirdir.

Yukardaki iki âyeti kerimenin manâsına göre: (Cenab-ı Hak kullarını anmak alâkasını göstermek istiyor. Fakat bizi anmak için de evvelâ bizim kendisini anmamızı yani kendisine alâka göstermemizi istiyor.)

Bu anmaklardaki manâya gelince :

Zannıma göre Cenab-ı Hak şu manâyı bize talim buyurmak istiyor :

«Kulun Allahını anması; Allahını övmesi, senâ etmesi demektir. Bu arzu ; kulun Allahını sevmesinin, Allahından rıza ve hoşnutluğunun bir ifadesidir. Kul; bu muhabbeti, bu hoşnutluğu göstermelidir ki Allah ondan razı olsun, ve hoşnutluğunu kuluna vereceği nûr, feyz ve türlü mükâfatlarla gösterecek.»

Bu, anmak ve andırmak esasında Cenab-ı Hakkın Peygamber Efendimize olan şu emrini de görelim:

(88 - Gaşıye - 21 : 23(21÷22)): «Ya Muhammed onlara tez-kîr et [yani onlara Allahı an ve andır] muhakkak sen onlara anıcısın. Onlar üzerine cebir edici değilsin.»

Görüyoruz ki :

Peygamber Efendimizin esas vazifesi de Allahı anmak ve andırmaktır.

Bu bahse tekrar temas edip daha çok açıklayalım: Anmak her ne vesile ile olursa olsun ibadettir. Meselâ;

Tesbih ederek anmak,

İstimdat ederek anmak

İltica ederek anmak

Dua ederek anmak gibi

Böylece Allaha hitap ederek anmak ibadet olduğu gibi başkalarına Allahtan bahs ederek anmak, meselâ Allahı senâ ederek, Allah hakkında malûmat vererek, Allahın iyiliklerini güzelliklerini kıssalarla, vakıalarla hatıralarla veya Kur'ân-ı kerimden bir âyeti kerime tercüme ve izah ederek veya bir hadisi şerif anlatarak veya din alimlerinin sözlerini naklederek veya evliya menâkıbi söyliyerek anmak'da Allahı zikirdir ve binâenaleyh ibadettir.

Bunlardan başka bir nevi anmak daha vardır ki onu âdet edinmek; herkes için mümkün ve kolaydır. Ve günün her zamanında da birer vesile ile bu anıştan istifade etmek mümkündür. Ve bu suretle bütün gün ; ibadetle geçmiş olur.

Meselâ her harekette (Bismillah) demek: kalkarken, otururken, yatarken, yerken, içerken, işe başlarken besmelei şerife ile Allaha tutunmak ve her işin sonunda (elhamdülillah) demek, yani yedikten içtikten sonra hamd etmek, hatta bir şeyi arayıp bulamazsa; (Ya Rabbi sana yalvarırım aradığımı bulayım) demek.

Hülâsa her vesileden istifade ile Allaha söz söylemek, niyazlarda temennilerde bulunmak; günün Allahla [yürek ve fikir ve dil] temasını yaşatır, devam ettirir, gün sanki ibadetle geçmiş olur. Bundan güzel ne olur. İnsanın Allahtan başka güvenenecek neyi var. Tutunacağı ne var. Allahtan başkasına güvenmek harablığa yuvarlanıştır. Aklına güvenen, parasına güvenen herhangi bir alâka ile şuna buna güvenip Allahı ihmal eden aldanır. Zira aklın işi mahduttur. Paranın âkıbeti meçhuldür. Şu, bu fânidir. Allah isterse; akıl işe yarar

Para da öyle, şu, bu da öyle, fakat vazifemiz evvelâ Allahı düşünmek evvela Ona güvenip sarılmaktır.

Peygamber efendimiz ; (Allah insanı güvendiğine terk eder) buyurmuştur. Yani Allaktan gayriye güvenen insanın hakikatte güvenecek bir şey bulamayacağını anlatmaktadır.

D U A

Duâ hakkındaki âyet-i kerîmeler; daha evvel (Allahın birliği) bahsinde münasebet gelerek kaydedildi. Şimdi küçük bir dua numunesi kaydetmekle iktifa ve duânın ehemmiyeti hakkında şu bir kaç sözü ilâve ediyorum.

Dua :

Kulun Allah ile münasebetinde tek vasıtası duadır. Hatta namaz bile duadan bir safhadır. İmdi, ibadetin rûhu, temeli duadır. Allah ile münasebetimizde duâ, yalnız bir takım ihtiyaçlarımızın, ıstıraplarımızın ilticalarımızın Allaha ifadesi esasında değil, hatta yalnız Allahın rızasını dilemekte bile vasıtamız ; duadır, Yalnız şükür bile etsek; şükürümüzün kabulünü dilemek lâzımdır ki yine netice duadır. İstiğfarımızın kabulü hakkında de öyle :

İnsanın aczi :

Kendi varlığında, hadd-i-zatında insan o kadar âcizdir ki dua bile; elinde değildir. Allah ettirirse eder. Ettirmezse bir kelime bile söyleyemez.

İmdi dua edebilmemiz dahi Allahın elindedir. Ve bunu edebilmemiz dahi Allahın bir lutfu, bir nimetidir.

Duanın kul sıfatı ile tam bir alakası vardır. Duasız kulun ya Allaha inancı, imanı yoktur. Yahut Allaktan istiğna gösterecek kadar kendi zavallılığın habersiz ve gafilidir.

DUÂ ÖRNEĞİ

Her gün işe başlarken, Allaha tutunarak başlamak üzere maksada uygun sözlerden terekküp eden şu dua; umumî bir fikir versin diye şuraya dercedildi ;

Duâ metni ;

Sabahleyin işe başlangıç duâsı

Ya Allahım, yaradanım, koruyanım, yetiştirenim sana şükrederim, Ancak sana kulluk ederim. Ve ancak senden yardım dilerim. Ne beklersem senden beklerim, doğru yolu önüme aç, kendimi sana teslim ettim. Hayatta beni muvaffak et. Günümü ve sonumu hayret, beni hayırlarda kullan, fenalıklardan koru. Sihat, selâmet senden, inâyet Senden Sana boyun bükerim, inâyetini dilerim.

Ya Allahım, Sana güvendim, Sana sığındım, Sana sarıldım. Destûr, bismillâh, ya Allah. Âmîn

N A M A Z

Namaz, kılınmasında esas emirleri ihtiva eden Kur'an-ı Kerim ayetlerini dercediyorum :

Namaz emri :

(20 - Taha - 130(132)) : « Ehline namazı emir ve maîşet darlığına sabret.»

Namazda gaye :

(29 - Ankebut - 45) : «Ya Muhammed, sana kitaptan vahyolunanı tilavet edip oku ve namazı kıl, muhakkak namaz fahiş ve münker olan şeylerden nehyeder [yani namaz günah işlerden ve fenalıklardan insanı alıkoyar.] Ve Allahın zikri ibadetin en büyüğüdür.»

İzahı :

Birinci ayeti kerimeye göre Cenab-ı Hak Peyamberimiz Efendimize ; (Ehline , yani ailesi efradına namaz kılmalarını emretmesini emir buyuruyor. Bu suretle namaz; hem kendine, hem de velayeti altında bulunanlara emredilmiş oluyor. Yani onların da namaz kılmalarına alaka ve itina göstermesini istiyor.

İkinci ayeti kerimede ise Kur'an-ı kerim okumasını ve namaz kılmasını emir buyurduktan sonra namazın insanı fenalıklardan uzaklaştıran bir vasita olduğunu öğretiyor.

Şimdi :

Namazın insanı fenalıklardan nasıl uzaklaştırdığını anlayalım :

Namaz; miraçdır. Yani Allahın huzuruna durmak ve Allaha söz söylemektir. Bu sözlerin esaslarını fatihai şerife suresi ihtiva ediyor. Esas örnek odur. Onu da gözden geçirirsek görürüz ki Allah huzurunda Allaha söylenecek sözler, şu usul ve şartı haiz olmak gerektir.

Evvela :

Allaha hamd-ü senâ.

Sonra :

Allahın Rahman ve Rahim sıfatlariyle Allahın muamelelerindeki merhamet ve iyiliklerini övmek,

(Rahman) in ma'nası :

Allahın her yarattığına ayırd etmeksizin, karşılık beklemeksizin merhamet edici olmasıdır.

(Rahim) in ma'nası :

Herhangi bir iyi hareketi Allahın mükafatlamasıdır. Bir iyi söz bile bu iyilik zümresine girer.

Sonra :

Her hal ve hareketimizden Allaha karşı mes'ul olduğumuzu Allaha ikrar.

Sonra :

Ahd bağlanır : (Ancak sana kulluk ederiz ve ancak senden yardım dileriz) denir.

Sonra :

Allaha iltica ile doğru yolu hidayet buyurmasını niyaz.

Sonra :

Sapıklıktan, fena yollardan koruması dileği gelir. Fatihai şerife sûresinin metni ve tercümesi haşiye-ye dercedildi. [7]

[7] FATİHAİ ŞERİFE

1 — *Bismillahirrahmanirrahim*

2 — *Elhamd-ü-lillâhi*

3 — *Rabbil Alemin*

4 — *Errahmanirrahîm*

5 — *Maliki Yevmiddîn*

6 — *İyyâke na'büdü*

7 — *Ve iyyâke nestâin*

8 — *İhdinassiratel müstakim*

9 — *Sıratellezine en'amte aleyhim*

10 — *Gayril magdubi aleyhim*

11 — *Veleddâllin*

12 — *Amin*

Namazda :

Namaza durarak ruh, kalb, Allaha doğrulmakla Allah'tan nûr, [feyz, rahmet, hidayet] gelir. Bu nûr kalbe ilaç olur. İnsanın fikrinde, içinde ne gibi fena niyetleri arzuları varsa onlar söner. Namazdan sonra tekrar o fena niyet ve arzular canlanırsa da arkasından yine namaz vakti gelir yetişir. Böyle bunlar yine söner, uyuşur.

İşte namaz vakitleri böylece birbiri ardı sıra geldikçe, insan nurlanır ve fena emeller, niyetler, fiile çıkmak kuvvetini kaybeder. Geri kalır. Nihayet bir gün gelir o fena meyiller kökünden kurur yok olur.

Namazda okunacak olan:

(73 - Muzzemmil - 20) : « Namazda size kolay olanı okuyun.»

[7 nci haşiyenin devamı]

TÜRKÇESİ

1 — *Rahmân ve Rahim olan Allahın ismi ile [başlıyorum]*

2 — *Hamd-ü-senâ Allah içindir. [Yani Allaha mahsusdur. Bu, Allahın hakkıdır. Çünkü her varlık ve her iyilik onundur ve ondandır.]*

3 — *[O Allah ki] Bütün âlemlerin Rabbidir.*

4 — *Rahmân ve Rahîmdir.*

5 — *Hesap gününün sahibidir.*

6 — *Ancak sana kulluk ederiz.*

7 — *Ve ancak senden yardım dileriz.*

8 — *Bize doğru yolu hidayet buyur, aç.*

9 — *O yol ki açtıklarına ni'metindir.*

10 — *O gazap ettiklerinin yolu değil.*

11 — *Sapıkların yoluda değil [onlardan koru]*

12 — *Duamı kabul buyurmanı dilerim.*

İzahı :

Bu Âyet-i-kerîmeyi ulemâ: (ma'nası tamam) bir âyet-i-kerîme diye izah etmişler ve misal olarak (Elhamdülillâhi Rabbil'âlemîn) âyetini göstermişlerdir.

Yukarıki âyeti kerimenin devamı :

«Allah-u-taalâ'nın sizden hastalar olduğunu, Allahın inayetinden kazanç ve temettü' isteyerek [ticaret maksadiyle] yeryüzünde seyyahat eder diğerleri bulunduğunu ve Allah yolunda [Din hak ve hürriyetini müdafaa ve muhafaza için] cihad ve kıtal ile meşgul olan bir cemaatin de mevcut olduğunu bilir. İmdi gece namazından size kolay olduğu kadarını kılın ve üzerinize farz olanı edâ edin.»

Dikkat :

Âyeti kerîmenin bu kısmında bilhassa dikkati çeken noktalar şunlardır :

- 1) Seferîlik anlamına ticaret maksadiyle yapılan seferlerin de girdiği
- 2) Namazda esasın farz olan kısım olduğu

NAMAZ VAKİTLERİ

(4 — Nisâ — 101(103)) : «Muhakkak namaz; mü'minlere vakti muayyen [yani vakti içinde kılmasını meşrut] bir farz oldu.

Gündüz ve saha namazları :

(17 — Esrâ — 79(78)) : «Güneşin zevalinden [tam gün ortasından] gecenin karanlığına kadar [akşama kadar] namazı ve sabah namazını kıl. »

Gündüz namazını te'kid:

(2 — Bakara — 238): «Namazları ve (gün orta) na-

F. 4

mazını muhafaza ediniz. Ve Allah-u-taalâ'ya muti' ve ümitvâr olduğunuz halde namaza durunuz. »

Gece namazı :

(11 — Hûd — 113(114)) : « Günün iki tarafında [ucunda] gecenin gündüze yakın bir kaç saatinde [akşam üstü] namazı kılın muhakkak hasenât seyiyatı izâle eder. »

KISA NAMAZ

(4 — Nisâ — 99(101)) : « Yeryüzünde sefer eylediğiniz vakit [ve] kâfirlerin size fitne eriştirmelerinden korku olduğu halde namazınızı kısa kılmanızda sizin için günah yoktur. »

Dikkat :

Kısa namaz ; namazı Kur'ân-ı-kerimdeki aslı üzere yani kibleye karşı ve namaza niyyetle ayakta durup bir Fatiha- i - şerife veya Fâtiha-i şerifenin ilk (Elhamd-ü-lil-lâhi Rabbil'âlemîn) âyetini okumakla kılmaktan ibaret olsa gerektir. Yani namazı rükû' ve secde etmeksizin, ve oturup Tahiyye okumaksızın kısaltmak olsa gerektir. Zira namaz hakkında ve namazın edasını teşkil eden Kur'ân-ı kerîmin emirleri şu iki esasa dayanır :

- 1) Namaza kalk.
- 2) Namazda sana Kur'ândan kolay olanı oku.

Netekim :

Kur'ân-ı-kerîm ; eğer korku [zaruret] varsa namazın yürüyerek veya hayvan üzerinde [binmiş halde] kılınabileceğini öğretiyor. İşte bu iki haldeki namaz ; namazın aslındaki basitliği ve sadeliği hakkında bir fikir veriyor: Rükû'un, secdenin, oturumdaki kıraat ibâdetlerinin de asıllarında başlı başlarına birer ibadet mevzuları olduğu; vakit şartlarının ve ifadaki gayelerinin farklı olmasından anlaşılıyor. Ancak hepsi de her gün yapıla-

cağı için, hepsi birden yapılmış olsun diye mevzular bir araya getirilmiş ve hepsinin birlikte ifası halin iktizasına muvafık görülmüş demek oluyor.

Netekim :

Rükû' ve secde için Kur'ânı kerimde zaman tayin buyurulmamıştır. Fakat namaz için vakit tayin buyurulmuştur.

Namazda gaye; fenalıklardan korunmaktır. Secde de ise Allaha yaklaşmaktır. Sırasıyla bu esaslardaki âyeti kerîmeler dercedildi :

HAREKET HALİNDE NAMAZ

[*Yürüyerek ve binmiş halde*]

(2 — Bakara — 239) : « Eğer korku varsa halin iktizasına göre yaya; ve süvari olduğunuz halde namazı eda ediniz. »

Dikkat :

Bütün hükümlerin esası emir olunanı yapmak ve bu âyeti kerîmede olduğu gibi hal ve zamanın iktizasına uyarak namazı vakti içinde kılmaktır. Hal ve zamana uymak istemiyerek farzı terk etmek büyük hata ve gaffettir. Marifet; onu Allahın gösterdiği kolaylıklardan istifade ederek ifadır. »

ALLAHIN HAYRI, NİMETİ

ALLAHIN KOLAYLIK MURADI

Şu âyeti kerîmeden öğreneceğimize göre: Allah; kolaylığımızı ister, güçlüğüümüzü istemez.

Allahın bizlerden bir şey istemesi demek; Allahın bize bir şey emretmesi demektir. Aynı zamanda Allahın kullarına lutfu, inayeti, keremi, rahmeti demektir.

Allahın gösterdiği kolaylıkları mühimsememek; Allahın ni'metine karşı nankörlüktür. Allahın lutfuna, keremine, ni'metine ehemmiyet vermemektir; bu; hem em-

ri ifa etmemek, hem de Allahın lutfuna karşı istiğra göstermektir.

Meselâ : Namazı mı terk ediyoruz ? Hem namaz farızasını, hem ondaki kolaylık emrini ve ni'metini birlikte terk ediyoruz demektir. Namazı; kolaylıkla değil güçlkle mi ifa ediyoruz. Allahın kolaylık emrini ve hem de Allahın bize ikram ve ihsanı olan bir ni'meti terk ediyoruz, demektir. Halbuki Peygamber Efendimiz bir Hadîsi şerifinde şöyle buyurmuştur: «İbadetin hayırlısı en kolay olanıdır. »

İbadeti güçlkle yapan insan; bakın kaç cihetten hatalıdır.

1) Vücûde fazla iş gördürüyor, halbuki vücud bizim değil Allahındır. Allahın bize emanetidir. Bu vücude fazla iş gördürmek eziyet vermektir ve bu başka bir insana eziyet vermek gibi haksız bir hareket ve günahdır.

2) Allahı güçlğümüzden memnun olur sanıyorsak: [Bak Allahım sana ibadet için ne güçlük çekiyorum diye Allahdan büyük mükâfatlar kazanmak istiyorsak] büyük hatadır.

Zira :

A: Bizim kendimize verdiğimiz ezayı aynı zamanda Allaha vermiş oluyoruz, halbuki Allah Kur'ân-ı kerîmde: (Allaha ve Resulüne eza edenleri) lânetle anıyor.

B : Allah eziyetimizden hoşlanır bize mükâfat eder kanaatini taşıyorsak Allahın vasıflarına ait bilgimiz yanlışdır. Bu kanaat; Allah hakkında kusurludur. Halbuki (Sübhanallah) diye andığımız Allah her kusurdan uzaktır. (Sübhanallah) ın manâsı : (Allahı her kusurdan uzak tutarım) demektir.

İmdi; Allahu kusurlu tutmak hataların en müthişidir, zira küfürdür.

Allahın ihsanı olan kolaylıklar daima şükretmemizi iktiza ettirir. Allah bizden memnunluk ve şükür istiyor. İşte âyeti kerîme :

(2 — Bakara — 185) : « Allah size kolaylık murad eder. Güçlük istemez. »

[Bu âyeti kerîmenin sonu şöyledir :]

« Hidayetinden dolayı Allahu tekbir ve ta'zîm ve size olan ni'metine şikreleyesiniz. »

İşte :

Şükre vesile olacak olan kolaylıktır. Kolaylık Allahın ni'metidir.

Netice :

1 — Güçlük yüzünden namazı terk hiç bir bahane ile insanı mazur kılamaz, zira her hale göre kolaylıklarını Allah bildirmiştir. Malûm olduğu üzere îma ile [işaretle] bile namaz kılınabilir.

İmdi : Namazın vakti unutulmuş geciktirilmiş ise her nerede olursak olalım [yolda yürüyor, veya tramvayda, vapurda, şimendifer vagonunda, arabada oturuyorsak bile] hemen kalbimizi Allaha vererek ve namaza niyyet ederek namazı vaktinde kılmamız elzemdir.

Zira Allah; korku varsa (namazı kazaya bırak) buyurmuyor, yürürken ve binmiş iken bile kıl buyuruyor. Çünkü namaz, (vakti muayyen farzdır) yani (vakti içinde kılınması şart olan farzdır.) Ve bütün kolaylıkları; namazı vakti içinde eda edelim diye Allah inayet buyuruyor.

2 — Bozulmuş abdesti tazeleme müşkülâtı mülâhazası ile namazın vaktini geçirmek de caiz değildir. Namaz asıldır. Su ile abdest almak ferî'dir. İmdi asla

sadık kalmak üzere hemen toprağa el vurarak teyemmüm etmek yerinde olur. Zira Allah namazın kolaylığını ihsan buyurduğu gibi abdestin kolaylığını da ihsan buyurmuştur. Ve bunu abdest âyetinde bizlere müjdelemiştir. [Abdest bahsinde inşaallah görürüz.]

Bütün kolaylıkları söylemeğe uğraşmaklığım, anlatmağa çalışmaklığım; Allah rızası içindir. Kendi fikrim, felsefem neticesi şahsî bir maksadla değildir. Allahın muradına ve Peygamber Efendimizin istediklerine uymak gayretiyledir.

Zira :

Cenabı Hak Kur'an-ı kerimde muradını bizlere bildirmekle öğrendik ki :

- 1) Dinde güçlük yoktur.
- 2) Allah güçlüğümüzü emretmez. Kolaylığımızı murad eder.
- 3) Allah hiç bir nefsi takatından fazlası ile mükellef kılmaz.

4) Her güçlüğün ardında bir kolaylığı vardır.

İşte öğrendiklerimizin hülâsası budur.

Peygamber Efendimiz de :

« Allahı kullarına sevdiren ki, Allah sizi sevsin. »

Diğeri :

« Bildiklerinizi öğretiniz. Kolaylaştırınız. Güçleştirmeyiniz, sevdiniz. İkrahtirmeyiniz. » Buyuruyor.

İşte :

Gayrete getiren bu esas hakikatlerdir ve ibadullahı ibadetten uzaklaştıracak derecede zihinlerde peyda olup büyüyen güçlük düşünceleridir ki söyletiyor.

Evet :

Kolaylığı varken mü'min o ni'metten niye mahrum

kalsın. Ve bu yüzden ibadetten, ibadetin sevabından, nurundan, feyzinden her türlü bereketinden, hayrından, iyiliklerinden mahrum kalsın.

İbadetsizlikle insan niye tedricen kararsın, bozulsun, ümitsiz, tesellisiz, mecalsiz, kuvvetsiz kalsın.

İşte Hâk ve halk gayretidir ki bunu bilmiyenlere hararetle söyletiyor. Zira mevzu mühimdir.

Nursuz, bir insanın mahrumiyetinin çeşitlerini ve her bir çeşidin tarifini hakkiyle yapmak ve kendine ve etrafına olan zararlarını tafsilen anlatmak için böyle bir iki sahife değil kitaplar yazmak ister, İmdi bu iş; bu mahrumiyet hali, zannedildiği veya alışıldığı gibi basit ve sathî değildir. Her hale, ve hayatın her safha'sına tesiri ve şumulü olan bir genişlik ve derinliktedir. Allah cümlemizi nuruna kavuştursun. Âmîn.

SECDEDE ALLAHIN MURADI

(96 — Alâk — 19) : « Allaha secde et ki ona yaklaşasın. »

Diğeri :

(22 — Hac — 77 ve 78(77)) : «Ey iman edenler, rükû' ve sücud edin ve Rabbinize ibadet eyleyin ve hayrı işleyin; tâ ki fevz-ü-felâh bulasınız. [Kurtuluşa, selâmet ve saadete eresiniz.] »

Diğer alâkalı âyeti kelimeler hâşiyededir. [8]

[8] RUKÛ' VE SECDE

Kur'anıkerimden ;

(2 — Bakara — 43) : « *Ve rükû' edenlerle beraber rükû' edin.* »

YARDIM DİLEK VASITASI - NAMAZ

Kur'ân-ı-kerimden :

(2 — Bakara — 154(153)) : «Ey mü'minler sabır ve salât ile Cenabı Haktan yardım dileyiniz. Muhakkak Allah sabredenlerle beraberdir. »

Dikkat :

Namazın Arapça karşılığı (Salât) tır. Salâtın mânâsı; seslenmek, söylemek, anmak, davet etmek ve çağırmaktır.

[8 nci haşiyenin devamı]

SECDE ANLERİ

Şükran secdesi :

(32 — Secde — 15) : « Ancak âyetlerimize şunlar iman ederler ki onlara o âyetlerle va'az olundukta secdeye kapanırlar. Ve Rablerinin hamdi ile tesbih edip ona ibadetten kibretmezler. »

Dikkat :

Secde hem her gün [enaz bir kerre] yapılması farz olan bir ibadet hareketidir.

Hem de;

Gün zarfında âni olarak çıkacak vesilelerle yapılmasını Allahın istediği bir kulluk hareketidir.

İmdi :

1) İnsan Allahın bir ni'metine mi nâil oldu, hamd-ü-senâ mı edecek ? En güzeli bu hamd-ü-senâyı secdeye kapanarak yapmaktır.

2) İnsan br günah mı işledi, günahından pişmanlık duyup Allahtan mağfiret mi dileycek ? Hemen secdeye kapanmalı ve Allaha orada yalvarmalı.

3) İnsan Allaha âit bir şey işitti de yüreği mi alâka ile kaynadı. Hemen secdeye kapanıp kulluk hislerini tevazû' içinde Allaha izhar etme-

Bu âyeti kerîmeye göre :

Allah, kendisinden yardım dileyeceğimiz zaman kendisine söylememizi ve sonra da, o dileğin husulüne kadar sabretmemizi emir ve talim buyuruyor.

[8 nci haşiyenin devamı]

li, dili döndüğü, içinden geldiği gibi içini Allaha dökmeli, Allahın huzurunda su gibi dökülmelidir.

SECDE VAZİYETİ

Secdenin en büyük ehemmiyeti vaziyetinden dolaydır. Yukarıdaki âyette de Cenâbı Hakkın târifine göre secde tevazua en uygun bir ibadet hareketidir. Allaha, karşı kibretmiyenler bunu yaparlar. Nitekim tevazû' esasında secdeden sonra en münasip hareket (rükû') dur.

İşte mevzuu te'yid buyuran diğer âyeti kerîmeler :

(84 — İnşikâk — 20 ve 21) : « Onlara ne oldu ki iman etmezler. Ve yanlarında Kur'an okunduğu zaman secde etmezler. »

HER MAHLÛK SECDE EDER

(22 — Hac — 18) : « Ya Muhammed bilmez misin ki göklerde ve yerde melekler ve insanlar ve güneş ve ay ve yıldız ve dağlar ve hayvanlar ve insanların bir çoğu Allahütaâlâya secde ederler.

ALIN'DA İMÂN ALÂMETİ — SECDE ALÂMETİ

(48 — Fetih — 29) : « Sen onları rükû' ve sücud ederken görürsün. Allahtan inayet ve ke-rem ve rıza [hoşnutluk] isterler. Yüzlerinde secdelerinin eserinden iyman alâmeti vardır. »

O halde dileğimizi namazlar sonunda dua sırasında ve namaz dışında başlı başına duâ halinde de Allaha arz edebiliriz.

Aynı âyeti kerîmeyi te'kid buyuran diğeri bir âyeti kerîme :

(2 — Bakara — 45 ve 46) : «Sabr - u - salât ile Cenabı Hakdan yardım dileyiniz. Sabr-u-salât Rablerine mülâki olacaklarını ve nihayet ona rücu' eyleyeceklerini zan ve ümit eden haşi'ler'den [yani yürekleri muhabbetle kaynayan ve titreyenlerden] gayrisine büyük ağırlık ve meşakkattir. »

Cuma namazı

(63(62) — Münafikun — 9 ve 10) : « Ey mü'minler Cuma günü namaz için davet olundukta Allahın zikrine koşunuz, ve alım satımı bırakınız.Eger bilseniz bu sizin için [ne kadar] hayırlıdır. Namaz kılındıktan sonra yer yüzüne dağılınız ve Allahın inayetinden [kazanç, muvaffakiyyet] isteyiniz. [Yani Allaha sığınıp işinize gücünüzü, ticaretinize bakınız] ve Allahı çok çok zikrediniz, tâ ki felâha [kurtuluş ve selâmete] eresiniz. [9]

[9] CUMA NAMAZI

Cum'a, toplanma kökünden (cem' olma) dır. Bu günün namazındaki gaye, içtimai maksada dayanır ve onun da esası hutbedir.

Hutbeden maksat, halka faydalı malûmat vermektir. Bir haftalık içtima', ticarî, iktisadî, ziraî ve harsî hareketleri halka haber vermek ve ona göre halkı düşündürmek ve yeni hafta için gereken tedbirleri aldirmek ve bu hususlarda faydalı fikirler vermek ve ahlâkî emirleri hatırlatmaktır.

Dikkat :

Bu âyette Cenâbı Hak namaz yerine zikir kelimesini kullanıyor. Zira namaz ; Allaha söylemektir. Allaha veya Allahı söylemek zikrin ma'nâsı şumulüne dahildir.

NAMAZDAN SONRA ALLAHİ ZİKİR

Kur'ân -ı - kerimden :

(4 — Nisâ — 101(103)) : «Nimeti bitirdikten sonra Al-

[9 ncu haşiyenin devamı]

Hatip, hakikatte ve aslında millet reisinin vekâletini hâizdir. O vekâlet ve o salâhiyetle ve o makamın fikri ile ve o ehemmiyette söz söylemek mecburiyetindedir, kendi fikri ile hareket edemez, zira hatip tebliğ edicidir. Sevk ve idare edici değildir. Sevk ve idareden mes'ul en yüksek makamın o bir vasıtasıdır. İmdi tartılı söylemek ve hak, hakikat ne ise onu söylemek, boş veya doğruluğu şüpheli şey, veya kendi kanaatinden bir şey söylemekten sakınmak mükellefiyetindedir.

Cum'a namazının te'min ettiği diğer faydalar :

- 1) Mü'minler burada tanışır.
 - 2) Aşinalık ve dostluk peyda ederler.
 - 3) Bu dostluk bir takım muamelelere ve faydalı işlerde işbirliğine yol açar.
 - 4) Cum'a namazında mü'minler görmek, görüşmek istedikleri kimseleri kolayca bulurlar.
- İmdi Cum'a namazı yeri, mü'minlerin aynı zamanda buluşma yerleri olur.*
- 5) Mü'minler bir ferdi veya bir zümreyi veya Cümleyi alâkalandıran bir takım hâdiselerde tedbir almak ve yardımda bulunmak üzere Cum'a topluluğunda konuşmak fırsatını bulurlar, toplu müzakerede bulunmak fırsatını elde ederler.

lahı ayakta, oturarak ve yattığınız halde zikredin. Düşmandan mutmain olduğunuz vakit; namazı [her vakit kıldığınız gibi] kılınız. »

DÜŞMAN CİVARINDA NAMAZ

(4 — Nisâ - 100(102)) : «Yâ Muhammed sen, mü'minlerle beraber olup onlara namaz kıldırıldığında onlar bir tâife [bir kısmı] silâhlarını alarak seninle beraber namaza dursunlar, bunlar secde edip bir rek'âtı ikmal eylediklerinde düşmanın mukabelesine gidip diğer tâife silâhlarını alarak ve gelerek seninle namaz kılsınlar. Kâfirler; emtianızdan ve silâhlarınızdan gâfil olmanızı ve üstünüze birden hücum etmeği isterler. Eğer yağmurdan size zahmet varsa veya hasta bulunursanız müteyakkız bulunmak şartıyla silâhlarınızı çıkarmakta beis yoktur. »

A B D E S T

BOY ve NAMAZ ABDESTLERİ

Allah ; devam üzere boy abdestli olmamızı emir buyurmuştur. Allahın istediğine uymıyanlar zulmette kalırlar, Allahın gazabına uğrarlar. Onların içi kasavetli, işleri meymenetsiz, bereketsiz olur. İçleri gittikçe kararır ve huzursuzluk artar. Halbuki hayatın zevki, kuvveti, şevki huzur iledir. Ümit iledir, Allahın emrini ih-mâl eden, Allaha yüzünü dönmiyen insanda ma'nevî hayat ölür. [Bu mevzua ileride geniş izahatla temas edilmektedir.]

Boy abdesti :

Boy abdesti su ile alınır. Su bulamıyanlar veya su olmakla beraber su kullanılmasına hâlin veya sıhhatin müsait olmadığı zamanlar veya su temiz değil ise top-rakla teyemmüm edilir.

Namaz abdesti:

Allah ; namaza abdestli durmamızı, ve Kur'ân-ı-ke-rîme abdestli el sürmemizi emir buyurmuştur.

Su bulamıyanlar veya su olmakla beraber tedariki-ne vakit veya kullanılmasına müsait yer ve imkân bulamıyanlar veya bulunan su temiz değilse namaz vaktini geçirmemek, namazı vaktinde kılmış olmak için teyemmüm ederler.

T E Y E M M Ü M

Teyemmüm ; Allahın kolaylık esasında bir ni'metidir.

Boy abdestinde de namaz abdestinde de teyemmüm etmek usul itibariyle aynıdır. Aynı suretle yapılır. Yalnız niyyette fark vardır. Şöyle ki ; teyemmümde;

Evvelâ : niyyet edilir. [Namaz abdesti veya boy abdesti niyyetiyle]

Sonra; El toprağa sürülerek avuçlar oğuşturulur.

Sonra: Tekrar el toprağa sürülerek yüz sıvanır.
[Silinir]

Her iki niyyete göre hepsi bu kadar.

ABDESTTE ESAS FİKİR

Abdestte esas fikir; Allahın emrine itaat ve riayet-tir. Abdestinin su ile veya teyemmüm ile alınması teferruatır.

ABDESTTE ESAS GAYE

Abdestte esas ilâhî gaye; temizliktir. Fakat bu gaye ; ne su ile herkes için tam haddine erer ne de eli toprağa sürmekle kaybolur.

Meselâ :

Tam gayeye varmak için abdestle eli temizlemiş olmak lâzım. Fakat her el aynı halde değildir. Bir el vardır ki hali hazırında temizdir. Onu suda üç defa ovalamakla maksat; emre tâbi' olmak esasında hasıl olur.

Fakat yine bir el vardır ki yağlıdır. Ağır kir ile kirlidir. Onun kirini çıkarmak için evvelâ sabunla yıkamak veyahut kum, toprak, kül gibi bir şeye sürtüp temizlemek ve ondan sonra abdest almak yerinde olur. Bu yapılmadan da Allahın emri yerine gelir. Ancak, emirdeki Allahın muradı yerine gelmez.

İmdi:

Öyle adam abdestlidir, namaz kılabilir, Kur'an-ı kerimde okuyabilir amma temizliğin hakikî manâsına göre o Allahın istediği halde değildir. Fakat Allah bunlara müsamaha buyurur, çünkü gaye mes'elesi; olgunluk mes'elesidir. Bilgi de, görgü de, fikir de, nihayet hayat da bir olgunluk mes'elesidir.

Herkesin olgunluğu bir derecede değildir ki düşüncüsü, kanaati, zevki bir olsun. İnsan vardır ki; tam temizliğine kanaat getirmediğçe rahat etmez, yine adam vardır ki yarı temizlikten rahatsız olmaz. Böylesi vakia sadece elini sudan geçirmekle Allahın emrine esasta uymuş olur amma, Allahın muradına esasta uymuş olmaz, öylesi ancak kendinin seviyesi düşük fikrine uymuş olur. Maamafih hiç abdest almamaktan ise bukadarcığı yine bin kat hayırlıdır. Zira bu böyle başlar ve sonra fikir seviyesi yükseldikçe her şeyle beraber bu da mükemmel hale gelir.

Bazıları da vardır ki işi ; çığrından çıkarır. Temizliği bir merak haline kor. (Vehim), (Vesvese) derecesine düşürür. Ne kadar yıkansa yine rahat etmez. Bunlar hastadır. Hasta fikrin, sakat kanaatin dinde yeri yoktur. Din akla hitap eder. Akılsızca işlerin, dinde makbul yeri yoktur. Esas, şudur ki dinde güçlük yoktur. Hele güçlükte ifrata hiç izin yoktur. Faydası itibariyle kolaylıkta ifratın yine bir yeri olabilir. Fakat güçlük bir zarardır. Ve böyle bir zararın hiç kimseye faydası yoktur.

— SU İLE ALINAN —

BOY VE NAMAZ ABDESTLERİ FARKI

Namaz abdestinde :

Evvelâ niyyetle : (El), (ağız), (burun), (yüz), (kollar) yıkanır (baş) silinir, (ayak) yıkanır. [veya meshedilir yani silinir.]

Boy abdestinde :

Evvelâ niyyetle: üç tas su (başa), üç tas su (sağ omuza) üç tas su (sol omuza) dökülür. Ve her dökülüşte o vücûd kısmı el ile ovalanır nihayet vücudun her tarafı tamamiyle ıslatılmış olur. Bu arada apış arası tertemiz yıkanır.

Fakat :

Sabunu olanların ve havayı, hâli, müsait bulanların başlarını ve vücutlarını evvelâ sabunla yıkayıp vücûd temizlendikten sonra boy abdesti almaları elbette ki Allahın hem emrine hem muradına tam uygun olur.

Bir mülâhaza :

Su var, fakat vakit darsa yani bir insan bir âmme hizmetine [Halk işine] memur ise, boy abdesti almakla halk hizmetinde gecikecekse.

Derhal teyemmüm edip hizmete koşar, vaktinde işinin başında bulunur. İşten çıktıktan sonra yerine dönüştü su ile boy abdesti alır. Allah indinde matlup olan evvelâ şahsî vazifemiz değil evvelâ halka karşı vazifemizdir. İbadullahın hukuku, şahsî mükellefiyetler yüzünden ihmâl edilemez. Allaha hizmet; halka hizmetdir. Aksi halde insan ne Allaha ne halka değil de, ancak kendine hizmet etmiş olur.

Böyle bir teyemmümden evvel apış arasını tertemiz yıkayıp temizlemek pek yerinde olur. Abdest hakkındaki Kur'an-ı kerim emirleri [10] numaralı hâşiyede.

[10] ABDEST ve TEYEMMÜM

Kur'ân -ı - Kerimden :

(5 - Maide - 7(6)): «Ey müminler namaza kalktığınız zaman yüzünüzü ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayınız eğer hasta ve seferde iseniz veya-

Cünub gezmek :

Cünub gezmek çok fena ve zararlıdır. Zira : Elde teyemmüm kolaylığı varken ihmâl etmek; ya bu kolaylığı bilmemekten ileri gelir ki onun akıbet göreceği muamele Allahın merhametine kalır.

[10 ncu haşiyenin devamı]

hut abdest bozmuş iseniz veya kadınlara temas etmiş iseniz ve de [gusül - boy abdesti almak için] su bulmazsanız temiz toprakla teyemmüm ediniz, ve o toprakla yüzünüzü ve ellerinizi mesh edip siliniz. Cenab-ı Hak size güçlük kılmak istemez ve size ni'metini tamamlamak ister. Ona şükrediniz.»

İşte :

Bu abdest mevzuunda Allah teyemmüm kolaylığını ni'met olarak inayet buyuruyor, gösteriyor.

Kolaylık ni'metinden hamd-ü sena ile istifade etmemizi istiyor. Bu kolaylığı, ni'metini tamamlamak için ihsan buyurduğunu bildiriyor, Allah (güçlük kılmak istemez) buyuruyor. Ve inayetlerinden dolayı kullarını şükür vazifesini ifaya çağırıyor.

Diğeri :

(4 - Nisâ - 42(43)) : «Ey mü'minler, sarhoş olduğunuz halde söylediğinizi bilmedikçe ve yolcu [seferi halde] olmıyarak cünup olduğunuz zaman gusül etmedikçe [boy abdesti almadıkça] namaza yaklaşmayınız. Eğer hasta olur veya sefer üzerinde bulunursanız veyahut abdest bozmuş veyahut kadına temas etmiş iseniz ve gusül ve abdest için de su bulamazsanız pâk [temiz] toprakla teyemmüm edin. Onunla yüzünüzü ve ellerinizi mesh eyleyin [silin]. Allah kullarını af ve mağfiret edicidir.»

Ve yahut bildiği halde mühimsememekten, umursamamaktan ileri gelir. Bu günah fikir; insanı derece, derece dini inkâra kadar da götürürse insan kâfir dahi olur, ve temizlerin nâil olduğu ni'metlerden onu mahrum bırakır.

1) : Cünub gezenlerin içini sıkıntılar doldurur. Onlar; bunun sebebini bilmiyerek bu hale alışırlar. Fakat netice itibariyle temizlerin duydukları iç safasından mahrumdurlar.

2) : Cünub gezenlerin işi rast gitmez, aksilikler çıkarır. Zira kolaylık ve her türlü yardım, ve muvaffakiyyet Allahdandır.

3) : Cünub gezen adam; Allaha yüzünü dönmez, Allahtan bir yardım dilemez ki onda ümid; meşrû' bir haddede yükselsin. Meğer ki Allah, Rahmaniyyeti ile imdat edip, haline acısın.

4) : Cünub gezen; her türlü ibadetten ve Allahla kulluk temasına esas teşkil eden dualardan, niyazlardan, zikir ve tesbihlerden mahrumdur. Bu mahrumiyyet; onu her türlü ibadetin nurundan, feyzinden, rahmetinden, zevkinden de mahrumiyyete katlandırmış veya katlanmağı göze aldirmiş demektir.

Bu netice ne kadar zararlıdır. Ve bu; ne kadar zavallı, acınacak bir adamdır ki onu göze almıştır, o ki; her zaman ihtiyaçlar içindedir, huzursuzluklar içinde rahatsızdır. İçi kapkaranlık, nursuzdur. Yani yarar sermayeden mahrum bomboştur. Veya ıztırap tohumlarının kaynağıdır, yuvasıdır. Orası endişeler, üzüntülerle doludur. Öylesi Allahtan başka her kapıya başvurur durur. Her kapıdan türlü muameleler ile hor-

lanır. Yüzü, içi mütemadiyen yıpranır, o adam ki makine gibi ruhsuz, ma'nevî hayatsız bir duruma düşmüştür. O; her türlü dayanaktan, mukavemet sermayesinden mahrumdur, aşınıp, yıpranıp gitmekten başka umacağı şey yoktur. Allah ile ihtilâfta olan; halk ile ihtilâfa düşer, bu ihtilâflar içinde zavallı, ne kendini bahtiyar edebilir, ne de etrafındaki halkı. İşte öylesi böyle aşınır, çekişe çekişe, didişe didişe böyle yıpranır ve hurda olup böyle çürür, gider.

ORUÇ

Oruç; zarurî ve ihtiyarî olmak üzere iki kısımdır.

ZARURÎ OLANLAR:

1) ; Ramazan orucudur ki ; Hem Nefse hâkimiyete insanı alıştırmak hem de insana bedenî ve manevî sıhhat edindirmek içindir. [izahı 11 nci haşiye nihayetindedir] Müddeti bir aydır.

2) Bir günahın kefareti olarak günah karşılığı Allahın emrettiği te'dib orucudur ki [günleri Kur'ân-ı kerîme göre günahın ehemmiyetine göre tayin buyurulmuştur.]

İHTİYARÎ OLANLAR :

Bunlar; her hangi bir hususî emelin, bir muradın husuli için tutulan oruçlardır.

Bunları tutanların çoğu; bilmiyerek kendilerine ezâ vermek dolayısıle Allaha da ezâ ederler. Çünkü maksadları Allah) kendi açlık ve susuzlukları yüzünden merhamete getirip istediklerini elde etmektir. Yani hususî muradlarını hasıl etmektir.

Acaba bu nevi' oruçular içinde, sırf Allahın rızasını isteyerek, [bu muradla] oruç tutanlar yok mudur?

Elbette vardır, hem kim bilir ne kadar çoktur. Nitekim üç ayları tutanlar bu meyandadır.

Fakat acaba bu temiz yürekli insanlar iyice bir düşünseler, hakikati kavrasalar, bunu yaparlar mı? Mes'ele işte bu noktadadır.

Evvelâ Rıza mevzuunu ele alalım :

Bu gibiler oruçta neden dolayı Allahın rızasını umuyorlar ? Oruç ki; yemekten, içmekten mahrumiyet demektir. Bu mahrumiyet neden dolayı Allahın rızasını mucib olsun ? Buna verilecek cevap Ramazan orucunu göstermek olacak, fakat, Ramazan orucunu, Allah; terbiye görelim, nefsimizin fena meyillerine karşı durmağa alışalım, diye emir buyurmuş, yoksa bu yüzden kendi ezâ çekiyor. Bayram, yalnız halkın değil Allahın da ezâdan kurtuluşudur. Ve Allahın Ramazanda oruçlulara rahmet ve mağfireti bütün inayetleri ve yardımları oruç hakkındaki emrine itaat ederek kendimizi aç ve susuz tuttuğumuzdandır. Oruçtaki İlâhî murad; aşağıdaki hâşiyede açık olarak gösterilmiştir. [11]

[11]

ORUÇ

Oruçtan murat :

(2 - Bakara - 183) : «Ey iman edenler. Sizden evvelki ümmetlere olduğu gibi size de oruç farz kılındı. Tâki o sebeple âsîliklerden sakınasınız. [yani sizi Allahın, iyilik yapmak ve fenalıklardan kaçınmak hususundaki emirlerine âsî gelen nefislerinize uymaktan sakınacak hale gelesiniz, nefsinize hakim olmağa alışasınız. Nefsinize değil Allahın emirlerine uymağa alışasınız.]

Madem ki :

Allah, insanlar oruçla ıslah olacak diye bu ezaya katlanıyor ve bize kendi faydamız için bu ezâyâ katlanmayı emir buyuruyor.

[11 nci haşiyenin devamı]

Allah kolaylığımızı murad eder, güçlüğünüzü istemez.

(2 - Bakara - 185): «Ramazan ayı ki onda insanlara hidayete rehber olan ve hidayeti beyan eden, hak ile batıl arasını ayıran Kur'ân indirildi. Sizden o ayı görenler, onu oruç tutsunlar. Hasta olan ve seferde bulunanlar için diğer günlerden sayısınca oruç tutmak vardır, [Bu olur] Allah size kolaylık murad eder, güçlük istemez. Tâ ki oruç müddetini ikmal, buna hidayetinden dolayı Allaha tekbir ve tazim ile ve size olan [kolaylık] nimetine şükreyleyesiniz.»

Oruç zamanı :

(2 - Bakara - 178(187)) :«Fecrin [şafağın] siyah hattından beyaz hat [yani siyah, beyaz çizgiler veya iplikler] tebeyyün eyleyinceye kadar [belirinceye kadar] yeyip içiniz ve sonra orucu geceye kadar tamamlayınız.»

Müsaadeler hakkında ;

(2 - Bakara - 178(187)) :«Oruç gecelerinde kadınlarınızla mücamaat size helâl kıldı, onlar sizin için, ve siz de onlar için libasını [elbise, örtüsünüz] Allahutaâlâ sizin nefsinize aldandığınızı [meylinizi] bildi. Tövbenizi kabul ve günahınızı affetti. Bundan sonra zevcelerinize yaklaşınız. Ve Allahın sizin için yazdığı şeyi [kolaylığı] isteyip

Ve :

Seferde ve hastalıkta kuvvetten düşmeyelim diye oruç tuturmuyor. Yani hayatı, hizmeti, ibadeti te'min için kuvveti, sıhhati lüzumlu tutuyor ve kuvvetten düşerek, sıhhatimiz bozularak Allahın yeryüzündeki işlerini bırakmıyalım istiyor. Zira : İnsan çalışacak ki rızık tedarikinde Allaha yardım etsin. Maişetinin ihtiyaç gösterdiği şeyleri elde etsin ve böylece Allahın

[11 nci haşiyenin devamı]

arayınız. Fecrin [şafak'ın] siyah hattından [çizgisinden] beyaz hat tebeyyün eyleyinceye kadar [fark oluncaya kadar] yeyip içiniz. Ve sonra orucu geceye kadar devam ettirip tamamlayınız. »

Dikkat :

Bu âyeti kerimeden anlaşılıyor ki Allah kemal-i-merhametinden kolaylığımızı ister, güçlüğü-müzü istemez ve binaenaleyh Allahın bize inâyeti olan kolaylıkları arayıp bulmamızı, kolaylık ni'metinden istifade etmemizi ister.

Ma'zereti olanlar :

(2 - Bakara — 184) : « Bu farz olan Oruç sayılı günlerdir. Sizden hasta olan, veyahut sefer üzerinde bulunan, Orucu yediği günler adedince Oruç tutmak, takati olanlara bir fakiri it'âmdan ibaret olan fidye vermek icabeder. Buna kendiliğinden bir hayır zam ve ilâve eden fazla sevap ve hayra nâil olur. Eğer her halde oruç tutarsanız sizin için daha hayırlıdır. Eğer bundaki fazileti [fâideyi] bilerseniz. »

(Rezzak) isminin tecellisine vasıta ve vesile olsun. İnsan güçlü, zinde kalacak ki kendinin, eline bakanların ve cemiyet içinde ihtiyacı olanların ihtiyaçlarını te'mine yarasın. Ve Allahın (bakıp gözeten) sıfatı, insan-da tecelli edip fiile çıksın, eseri meydana gelsin. Kom-

[11 nci haşiyenin devamı]

Dikkat :

Bu âyeti kerimeyi ba'zıları şöyle anlıyorlar: Hastalık ve sefer halinde bulunup bu yüzden orucu yiyenler, hastalıktan kurtulduktan veya sefer bittikten sonra yedikleri günler sayısınca hem oruç tutacaklar, hem de (fidye) verip beher gün için bir fakir doyuracaklar. Fakat hakikat öyle değildir.

Hakikat şudur :

«Ma'zeret yüzünden oruç yiyenler, ma'zeret hali geçtikten sonra ya yedikleri gün kadar oruç tutacaklar veyahut yedikleri her bir gün için fidye olarak fakir doyuracaklar. » Ve : « Bu esasta ve bu maksatla ne kadar fazla hayır işlerlerse o kadar Allah indinde makbul olacak. »

İmdi :

Ayet-i-kerimenin sonundaki (eğer her halde oruç tutarsanız sizin için daha hayırlıdır.) Cümlesi hem geçmiş orucu tutmak istemiyen, hem de fidye vermek istemiyenlere aittir. Zira ma'zeretlilerin ma'zeret zamanına ait olsa o vakit her gayret sahibi, hasta iken de, seferde iken de oruç tutmağa teşvik edilmiş olur Halbuki bu, o hallerde oruç tutmağa izin vermiyen o halleri ma'zeret kabul buyuran Allahın o esastaki hikmetine ve o gibileri sıyanet muradına ve kolaylık göstermek arzusunun muhalif olur.

şusunun bir ihtiyacına koşup yetişen bu haldeki insan, hakikatte Allah namına koşmuş yetişmiştir. İmdadı Allah etmiştir. O insan vasıta olmuştur. Bu ne ile olur ? Evvelâ, sıhhat sonra çalışmak ile ve çalışarak yarar şeyler elde etmekle.

Artık :

Bu hakikat meydanda iken. Allah kuldan belki razı

[11 inci haşiyenin devamı]

İmdi bu hal, ma'zeretleri geçtikten sonra ne oruç tutmak ne de fidye vermek istemiyenler hakkındadır

Peygamberimiz Efendimiz bir hâdis -i- Şerifinde şöyle buyurmuştur:

«Oruç tutunuz, sıhhat bulursunuz.»

Sıhhatin iki cephesi vardır. 1) Bedenî. 2) Manevi.

Bedeni cephede :

Doktorların ifadelerine göre :

Haftanın bir gününü veya ayın bir kaç gününü veya senenin bir ayını oruçlu geçirmek ; mideyi dinlendirmek ve muzır mikropları yenmesinde mideye yardım etmektir.

Netekim :

[Elyevm berhayat olduğunu işittiğim muhterem Doktor Ziya Kazancıgil oruç hakkında ince tetkiklerde bulunmuş ve bu tetkikleri neticesini Almanya'da sitaj yaparken Almanyalı Profesör (Kraus) ismindeki bir zata izah etmiş : Profesör üzerinde bu malûmat o kadar uygun ve iyi tesir yapmış ki sonra profesör müslüman dahi olmuş.

olur diye kul kendini nasıl aylarca aç tutar, ve sıhhatini ihmâl eder.

Oruç tutarak zayıf düşen bir adamın değil cemiyete ve etrafına hattâ kendine bile faydası tam değildir. Nerede kaldı Allaha hizmeti, çünkü oruçla andan bir şey eksilir, oruçlu daha az çalışır ve bu eksikliğini o;

[11 inci haşiyenin devamı]

Doktorumuzun profesöre anlattıklarının hulâdasını [O zaman Almanyada bulunan] bir yurddaşım şöyle nakletti :

«Midedeki muzır mikroplar insanın karnı aç iken yiyecek bir şey bulamayınca yiyecek bir şey aramak için midenin iç çevresine saldırıp orada midenin iç yüzüne yapışıyorlarmış. Yapışdıkları bu yerlerdeki vücudun (beyaz kürrecik'ler) denilen koruyucu canlı amelesi de bu fırsattan istifade edip-onları hemen yeyip yok ediyorlarmış.»

Şimdi gelelim :

Manevi cepheye :

«Oruçlu; sevki tabii ile oruçlu olduğunu hatırdâ tutar. Orucun hatırlanması Allahı hatırlatır. Allahın hatırlanması ruhun Allaha teveccühüne [yönelmesine] fırsat verir. Ruh, bu halde Allahın huzurunda demektir. Bu huzur ona nûr celbine vesile olur. Allah, onun açlığına, susuzluğuna merhametle nazar buyurur işte bu nazar, oruçluya feyz ve rahmet getirir. Bu nûr, oruçlunun ruhunu yıkar kuvvetlendirir. Bedenindeki kesafeti [ağırlıkları, sıkıntuları, arızaları] atar, giderir. Kalbini zevkle doldurur. Aydınlatır.»

başkalarına yükletir başkaları onun hesabına fazla yorulur.

İmdi : İlk düşünülecek şey budur :

Bu vücut bizim midir, keyfimize göre hareket edebilir miyiz. Onun hüsnü muhafazası ile Allaha karşı bir mükellefiyetimiz, mes'uliyetimiz yok mu? Cevabı sarihtir : Bu vücut bizim malımız değil, Allahın emanetidir. Bir çocuk gibi ona iyi ve güzel bakmalıyız. Bununla mükellef ve bundan mes'ulüz.

Herkes iyi bir kul sıfatıyla Allaha hizmetini artırmak mecburiyetindedir. Bunun için de faaliyete mecburdur. Bu, sıhate, kuvvete ihtiyaç gösterir. O halde biz bu vasıtayı kendi keyfimiz için, kendi elimizle nasıl zayıflatırız.

İslâm tarihinde bir kıssa vardır. Peygamber Efendimizle Ramazan günü sefere çıkan müslümanların bir kısmı sefer hakkındaki İlâhî müsaadeden istifade ederek oruç tutmamışlar bir kısmı da o ilâhî müsaadeden istifade etmek istemiyerek oruç tutmuşlar. Fakat akşam üstü halsiz kalan oruçluların yiyeceğini oruçsuzlar te'min edip önlerine koymuşlar. Hali gören Peygamber Efendimiz de, işe yarayan oruçsuzların Allahın müsaadesinden istifade suretiyle nasıl hayra erdiklerine işaretle : « Onlar Allahın ruhsatından istifade ettiler. Ecre nâil oldular. » Buyurmuşlardır.

Netice :

ALLAHIN RIZASINI İSTEYENLER

Allahın rızasını isteyenler, insanlara iyilik etsinler, fenalıktan çekinsinler. Bakınız, Kur'an-ı kerîmde bu e-sasta neler buyuruluyor :

Kur'an-ı kerîmden :

(98 — Beyyine — 7 - 8) : « Şunlar ki : İman ettiler ve salîh amel işlediler. [Yani iyilik işlediler] Onlar, mahlûkların en hayırlılarıdır, onların Rableri yanında mükâfatı, ağaçları altından nehirler akan Adin cennetleridir ki orada ebedî olarak kalırlar. Allah onlardan ve onlar da Allahtan razı olurlar. Bu mükâfat ve ikram Rabbinden sakınanlar içindir. »

Diğeri :

(29 — Ankebût — 69) : « Şunlar ki bizim rızamız için uğraşırlar. Onları elbette yolumuza götürürüz. Allah iyi iş işliyenlerle beraberdir. »

Rıza orucunun en büyük mahzûru :

İnsanda Allah hakkında yanlış zan ve fikir peyda olmasındadır. Yani: Allah kullarının açlığından, susuzluğundan, netice itibariyle ezâ çekmesinden acaba hoşlanıyor mu? gibi bir şüphenin husulindedir.

Fakat :

Bu ne büyük iftira ve fena zan olur. Bunun hasil edeceği günahı hangi oruç telâfi edebilir.

Oruç ki, insanlar fenalık yapmıyacak derecede nefislerine hâkim olsunlar diye [yani, Allahın mahlûklarına fenalık yapmasınlar diye] emir buyurulmuştur. Ya insan cehaleti yüzünden imanını fasid kılacak bir zanna düşerse o zaman her şey temelinden bozulmuş olamaz mı ? Allah hakkındaki fikri yanlış olan bir adamın hangi işi neye yarar ?

Evvelâ; ihlâl edilmiş bir hak vardır. Ve o; Allah hakkıdır. Allahın; kusursuz iyiliğidir. Bu onun sıfatıdır. Ve böyle bilinmek onun hakkıdır.

İmdi, Allah hakkında iyi fikir ve iyi iş ehli olmak lüzumu her şeyin başında ve evvelinde gelir. Evvelâ dürüst bir iman. ondan sonra da makbul amel gelir. Bakınız Peygamber efendimiz neler buyuruyor :

Hadis-i şerif [Peygamber efendimizin sözleri] :

«İlim tahsili ile geçen bir saat ; ibadetle kâimen geçirilen bir geceden ve yine ilim tahsili ile geçirilen bir gün; üç ay oruç tutmaktan hayırlıdır.»

Diğeri :

«İlim ibâdetten efdaldır. Dînin nâzımıdır.» [Dinin hakikatlerini ortaya koyan ve onu bir nizam olarak hayata tatbikini kolaylaştırandır.]

Diğeri :

«Allah yolunda ibadullahı bir gece beklemek; gündü oruçlu ve gecesi ibadette ihyâ edilen [geçirilen] bin günlük ibadetten hayırlıdır. »

Diğeri :

«Oruç, namaz, sadaka derecesinden daha üstün bir amelin vücûdundan size haber vereyim mi? O amel [islâh - 1 - beyn] ara buluculuktur. Zira : [fesa - d - i - beyn] ara bozukluğu [mühlîktir] . Tehlikelidir. »

Diğeri :

«Yediğinin şükrünü ifâ eden sabredip oruç tutan mertebesindedir. »

Diğeri :

«Allahı kullarına sevdireniz ki Allah sizi sevsin. »

Diğeri :

«İlim tahsili ile geçirilen bir gün; üç ay oruç tutmaktan hayırlıdır. »

Diğeri :

«Yemekten içmekten kesilmek oruç değildir. Oruç

ancak fena sözlerden kabahatlerden ve rezaletlerden çekilmektedir. Şayet birisi sana fena bir sözle taarruz edecek olursa sen de fenalıkla mukabele etme, derhal kendi kendine ihtar et: Ben oruçluyum, ben oruçluyum [de] »

ORUÇ YİYENLER :

Oruç yemenin hâle göre günahı ikileşir veya üçleşir. Şöyle ki :

1) Bir insan ma'zeretsiz herhangi bir yüzden oruç yerse ve onu fidyeye ile karşılamazsa Allahın emrini ifâ etmemiş olarak günahkâr olur.

Fakat :

2) Bu adam, orucu hem de aşikâr yerse, amme vicdanına hürmetsizlik ve Din hükümlerine karşı alenen riayetsizlik göstermiş olur ki günahı bu yüzden ağırlaşır.

Hele bu adam :

3) Orucu temelinden inkâr ederse Kur'ân-ı kerimi ve dolayısıyla Allahı inkâr etmiş olur ki küfre kadar günahı büsbütün ağırlaşır.

Kefaret orucu

Niyet ettikten sonra oruçlu iken oruçlarını bozanlar hakkında :

Neye müstenid olduğu söylenmemekle beraber oruçlu iken ma'zeretsiz oruç bozanların altmış gün kefaretle beraber bozduğu gün orucunu tutmağı gerektiği nakledilir. Mesnedi hakkında sahih malûmat şudur :

Altmış gün kefaretle hakkında Kur'ân-ı kerimde bir emir yok. Ancak mezheb imamaları içtihadı var. Onlar da mütefik değiller. Şöyle ki :

İmân- ı - Hanefî ve imâm-ı- Malikî'ye göre her ne suretle bozulursa bozulsun niyyetli iken orucunu bozan kimse 61 gün tutmalıdır.

İmâm-ı- Şafî ve Hambelî'ye göre münasebeti cinsiyede bulunursa 61 gün fakat, açlığa dayanamıyarak bozarsa yalnız bir gün tutması gerekir.

YEMİNİNİ BOZANLARIN KEFARET ORUCU

Kur'an-ı-kerimden :

(5 — Mâide — 92(89)) : « Allah-u- taalâ sizi kasitsiz ve saikayı itiyad ile olan [boş bulunarak alışkanlık neticesi istemiyerek ağızınızdan çıkan] yeminlerinizden dolayı muahaza etmez [mes'ul etmez.] Ve lâkin kasidli ettiğiniz yeminlerden muahaza eder. Bunun kefareti; ehlinizi ailenizi] it'am eylediğiniz [yedirdiğiniz] şeylerin evsâtından [orta derecesinden] olarak on fakiri doyurmak, ya giydirmek, yahut bir köle veya cariye âzâd etmektir. Bunları bulamıyan için üç gün oruç tutmak vardır. Yemininizden dönerseniz [yani yemininizi bozarsanız] bu kefarettir. Yeminlerinizi muhafaza ediniz. Allah size âyetlerini bu suretle beyan eder. Tâ ki ona şükredesiniz. »

BAYRAM ve MÜBAREK GÜNLER

Bayram ve mübarek günler, Allah için sevinç günleridir. Bunların mahiyetini düşünmek, sevinci duymak ve onu Allaha ve insanlara göstermek lâzımdır. Bu sevinci izhar edebilmek için, bayramın ne bayramı veya mübarek kandilin ne kandili olduğunu bilmek ve düşünmek lâzımdır. Bu günler sevinç, ferah günleri olduğu için bu günlerde oruç tutmak, aç durmak yersiz olur. Bilâkis en güzel şeyleri yemeğe özenmek doğru ve yerinde olur. Hem mübarek gün, hem de

yenecek güzel şeyler vesilesiyle günü Allahın ni'metlerine hamd-ü şükre hasrederek kıymetlendirmek gerekir. Bütün günü, en ferah verici yerlerde geçirmek, Allahtan bahsederek Allahın güzelliklerini, iyiliklerini düşünmekle, anlatmakla ve şükran, minnet dolu bir yürekle Allaha ilâhîler okumakla geçirmek iktiza eder. Bugünün şerefi ancak böyle muhafaza edilir. Her dert her keder bu gün için kenara çekilmeli ve güzel günün özel hakkı en güzel tarzda verilmelidir.

H A C

Hicaz halkına gardım :

Kur'an-ı kerimde Allah; Hac ve orada kesilen Kurbanlar, [oradaki] insanlar için geçime medar kılındı. Buyuruyor. [12]

[12]

HAC

Kur'ân-ı kerimden :

(5 — Mâide — 100(97)) : « Allah, Beyt-i-Harâm olan Kâbe'yi ve Hac ayını ve Hac'da kesilen Kurbanları insanlar için maişete medar kıldı. [Yani geçim vesilesi kıldı]

Diğeri :

(3 — Ali İmran — 96): «Halkın ziyareti için en evvel tesis olunan Beyt, Mekkedeki Beyt'dir. O Beyt, mübarek ve âlemler için mahz - i - Hidayettir. »

(97) : «Onda âyât - i - beyyinât vardır ki bunlardan biri, (makam - ı - İbrahîm) dir. O beyte dahil olan emin olur.

Yolu bulan ve kudreti olan üzerine Allah için

Çünkü :

Hicaz arazisi her mahsul yetiştirmez. Hicaz halkı; hayvan beslemekle geçinmeğe mecburdur. Bu hayvanlardan istifade için ise onun bineğe yarayanlarını kiraya vermek ve yeneceklerini satmak ihtiyacı vardır. İşte hacca gidenler, Hicazlılar da bu işi te'min ederler. Deve ve sair binek hayvanlarına binip kira öderler ve

(12) nci haşiyenin devamı.

hac, farz kılındı. Bunu inkâr eden kendine zarar verir. »

Diğeri :

(22 - Hac - 37) : «Kurbanın fıkara verilen eti, ve akıtılan kanı Allahın rızasını temin etmez. Ancak sizden takvanız [dır ki] Allahın rızasına isabet eder. [yani Allahın rızasında yer bulur] »

Diğeri :

(22 - Hac - 25) : «Mescid - i - haramdan insanları men' edenlere [âzap vardır]. »

Kâbe'nin binası vesilesiyle :

(2 - Bakara - 128(127)) : «İbrahim ve İsmail beyt'in temel duvarlarını yükseltip ikmal eylediklerinde dediler ki : (Ya Rabbi binamızı bizden kabul buyur. Sen duamızı işidici ve niyazımızı bilicisin.»

(129(128)): «Ya Rabbi bizi sana teslim - i - mevcudiyet etmiş kıl, ve zürriyetimizden sana islâm ve ihlâs ile muttasıf bir ümmet çıkar. Ve bize haccımızın adâp ve erkânını göster ve tövbemizi kabul buyur. Zira sen tövbeyi kabul edici ve kullarına rahmet eyleyicisin. »

(130(129)): «Ya Rabbi zürriyetimizden sana muhlis ve müslim ümmette kendilerinden bir resûl gönder ki onlar senin âyetlerini okusun ve kitabı ve hik-

kurban satın alıp karşılığını da para verirler. Bu suretle ora ahalisine para bırakılmış olur. Onlar da bu para ile ihtiyaçlarını tedarik ve te'min ederler.

Allaha imanın iktizası Allah halkına alâka ve yardımı iktiza ettirir. Ve müslümanlar bu alâka ve yardımı Hicaz ahalisine bu vesile' ile te'min ederler.

(12) nci haşiyenin devamı

meti öğrensın, ve onları şirk ve gūnahtan temizlesin.»

Hac ve Ömre :

(2 - Bakara - 196) : « Allah rızası için hac ve (Ömre)yi tamamlayınız, eğer meni' olursanız üzerinize bulabileceğiniz bir kurban vaciptir. Bu, kesileceği yere vasıl oluncaya kadar veyahut kesilmeye kadar başınızı traş etmeyiniz. Biriniz hasta olur, veya başında bir eza [hastalık] bulunursa [Ehram'dan çıkar ve traş olur.] Onun için emniyet hasıl olunca oruç veya sadaka veya kurban ile fidye vardır. Hacce kadar (Ömre) den istifade edene kurbandan müyesser olanın zepfi [kesilmesi] lâzımdır. Yolunu bulamaz ve alamazsa hacda üç, ve avdetle yedi ki tamamı on gün eder Oruç tutmak vaciptir. Bu ahkâm, ayâli mescid-i haramda hazır olmıyanlar içindir. »

Memnu' fiiller ;

(2 - Bakara - 197) : «Hac, malûm olan aylardır O aylarda hacc'ı kendine farz eden için hac günlerinde Cıma', fena söz, günah işlemek, kavga etmek yoktur. [memnu'dur]

(198) : « Hac'da Rabbinizden inayet ve ihsan is-

Hacca bedel göndermek

Hacca; bedel göndermek usulü vardır. Ve bu usul ; her zaman carîdir.

[12 nci haşiyenin devamı]

temenizde [ticaret etmenizde] günah yoktur. Arafât dönüşü Meş'arilharam'da Allahı zikrediniz. Sizi hidayete mazhar eylediğinden dolayı onu zikrediniz.»

(199) : «Sonra insanların dönüp dağıldığı yerden dönüp dağılınız. Ve Allah-ü-taalâyaya istiğfar ediniz. Allah gafürürrahimdir.»

(200) : *Hacca müteallik ibadetlerinizi tamamladıktan sonra Allah-u-âzimüşşanı babalarınızı zikrelediğiniz gibi ve hattâ ondan ziyade zikreleyiniz.»*

Diğeri :

(2 - Bakara - 203): «Sayılı günlerde [hac günlerinde] Allahı zikrediniz. Allahtan ittikâ edenler için bu günlerin menasik'ini [ifâ edilecek vazifelerini] acele edip iki günde tamamlamakta günah olmadığı gibi geciktirerek [üç günde] ifâda da günah yoktur.»

Kurbanlar :

(22 - Hac - 34): « Allahın kendilerine rızık eylediği kurbanlar üzerine Allahın ismini zikretmeleri için her ümmete bir mekân kıldık.İmdi Allahınız bir Allahdır. Ona teslim olunuz.»

Diğeri:

(22 - Hac - 36) : « [Kurbanlık] o deve veya o öküzü ayak üzere iken zebh eylediğinizde [kestiğinizde] Allahın ismini zikredin, yan üstü düşüp can verdiği vakit onun etinden yiyin, dilenen ve dilenmeyen fıkara yedirin. O hayvanları size şükür edesiniz için musahhar kıldık[verdik].»

Şöyle ki :

Hacca gidecek parası ve imkânı olup üzerine hac farz olan bir insan ; her hangi bir hususî sebep dolayısıyla bizzat gidemediği takdirde, yerine birini vekil edip gönül rızası ile bedel göndermesi mümkün oluyor. Gönderen, hac etmiş gibi oluyor. Giden de bir hayırlı işe vasıta olduğundan dolayı sevaba nail oluyor. Tabii- dir ki gönderen, gidecek olanın her türlü masrafını öde- diği gibi sefer müddetince işinden ayrılması dolayısıyla gidenin uğrayacağı ziyan gibi veya nafakasız bırakacağı çoluk çocuğunun nafakasını te'min etmek gibi hususî şartları da kabul ve taahhüt ediyor.

Bu usulün dikkati çeken tarafı şudur ki : İslâmın di- ğer dört şartında bedel ile farzı iskat mümkün olmadığı halde yalnız hac'de mümkündür.

Çünkü :

Hacde esas gaye [Kur'ân - 1 - kerimin bildirdiğine gö- re] Hicaz ahalisinin maişetine yardımdır. Cenab-ı Hak hac ve onda kesilen kurbanların insanlara medar - 1 - ma- yişet kılındığını buyuruyor.

İşte bedel; onunu için makbul oluyor. Çünkü esas gaye, herhangi bir kimsenin gitmesidir. [İster kendi, ister bedel] maksat hasıl oluyor.

Bu esası göz önünde tutacağımıza göre kesilecek kurbanı Hicazda satın almak ve iskele ile Kâbe arasın- daki nakil vasıtasını hicazlıdan kiralamak, yiyeceği içe- ceğini hicazlıdan satın almak iktiza ediyor.

Bu vesile ile bir daha anlıyoruz ki içtimaî yardım keyfiyeti, îmandan sonra âmelin en başta gelenidir. Hacca gidenlerin içinde bu ciheti belki aklına getirme- yenler bile vardır. Hac denince ilk akla gelen, Kâbeyi tavaf etmek ve ârafatta Allaha seslenmek ve Allahın huzuruna muayyen bir kıyafet sadeliği ile çıkmaktır.

Günahların affına ve rahmetlere sebep olan yalnız bunlardır gibi telâkki olunuyor. Halbuki âyeti kerimeden anlıyoruz ki esas gaye, hayvan beslemekle geçinen bir kısım halkın iaşesini temindir. Ve insanın maişetini te'mine yaramak; işlerin en mühimmidir. Yoksa Allah her yerde hazır ve nazırdır. Yüreğini tamamiyle Allaha verip namaza duran da huzurdadır. Allaha seslenir ve Allaha söyler. Bu esaslarda Arafattaki hacı gibidir. Kıyafet ise bir tevazu' terbiyesidir ve insanların müsavatını öğreten ve gösteren bir vesiledir. Nitekim muayyen yerlerde koşmak usulüde; dünya varlıkları içinde kibir ve azamet edinmiş insanları o münasebetsiz yüklerden silkindirmek içindir. Keza şeytanı taşlamak usulüde şeytanlığı, hilekârlığı, eğrilikleri, fenalıkları takbih içindir. Bunlar hep rumûzlu ve temsilî manâda şeylerdir.

Gaye; menfî ruha karşı cephe almak, nefsi uzak tutmak, fenalıktan sakınmak, fena huyları, manâsız benlikleri atmak ve netice itibariyle insanlığa yarar, terbiyeli bir kul olmak ve Arafatta olduğu gibi tam bir birlik ve eşitlik içinde yaşamak ve her günü, her yerde Arafatta imiş gibi gönlü Allahta ve müsavi bir insan saffi içinde geçirmek, bütün bir ömür huşu' ve muhabbet içinde yaşamaktır.

ZEKÂT

Zekât şartı; şartların en başta gelenidir. Diğer şartları ifa etmiyene şer'an cebir ve tazyik yapılmaz. Fakat zekât için bu yapılır, hattâ kılıç bile çekilir. Zira fıkaranın hakkıdır, zekâtını vermeyen bir adamın namaz kılması, oruç tutması manâsızdır, zira iman ve ibadette gaye hizmettir.

İmdi :

Zekât, içtimaî yardım mevzuudur. Zenginlerin fi-

kara hayrına Allah tarafından mükellef kılınmış bir vergisidir. Binaenaleyh fıkara hakkıdır. Bir cemiyetin muvazene bulması bu hakkın temini ile mümkündür.

Muvazenesiz cemiyette rahat, huzur, emniyet aranamaz. İhtiyaç ve zaruret daima cemiyeti zorlar. Ve netice, bu hakkı ödemiyenlere daha pahalıya mal olur. Fıkara, zenginlere iyi gözle bakmaz. Zenginler, suçlu mevkiine düşer, itibar kazanacaklarına itibardan düşerler. Hak ve halk nazarında borçlu, suçlu kimse ne ise ve ne âkıbete uğrarsa onların da onu göze alıp düşünmeleri icabeder. Zekâtı verilmemiş mal, helâl olmaz. Bin derde ilâç için sarf ve hebâ olur. Zekât hakkındaki Allahın emirleri haşiye [13] dedir ;

[13] ZEKÂT

Kurân-ı kerimden ;

(107 - Mâûn - 4 : 7): «Vay ... o namaz kılanlara ki namazlarından gafillerdir. Onlardır ki riyâ ederler. Ve zekâtı vermezler.»

Diğeri :

(2 - Bakara - 43) : « Ve zekâtı verin. »

Diğeri :

(2 - Bakara - 110) : «Ve zekâtı verin, nefsiniz [kendiniz] için hayırdan ve hasenattan gönderdiğiniz her şeyi Allahın yanında bulursunuz. Allah-ü-taalâ her işlediğinizi görücüdür. »

Diğeri :

(30 - Rûm - 39) : «İnsanların mallarında ziyade olması için [bazılarına] verdiğiniz fazla bedel veya bahşiş gibi şeyler Allah indinde [zekâtın karşı-

Fitre

Fitre, oruç ayı sonu, bayram arifesinde verilen sadakadır. Mikdarı, buğday, arpa gibi unundan ekmeğe yapılacak veya hurma ve üzüm gibi gıda veya katık ola-

[13] üçüncü haşiyenin devamı
lığını kazanmaz . Ve Allahın rızasını murad ederek verdiğiniz zekâtı ki kazanır ve kat kat artar.»

Diğeri :

(9 - Tövbe - 61(60)) : « Sadakalar [zekat] hiç bir taraftan geliri olmayan fakirlere, kazancı maişetini idare etmeyen zavallılara, onu [zekâtı] tahsil eden memurlara, kalpleri İslama ısıtılacak yeni mühtedilere, esirlikten kurtulacak köle ve cariyelere, borcunu veremeyen borçlulara, Allah yolundaki teşebbüslere, vatanlarından ayrılmış garibleredir. Allah böyle farz etmiştir Cenab-ı Hak herşeyi bilir. Ve hikmetin muktezasını icra eyler. »

Diğeri :

(6 - En'âm - 141) : «O Allahdır ki çardaklı ve çardaksız bostanlar, hurma bahçeleri, lezzeti muhtelif [çeşitli] mezruat [ekin, hububat, sebze], yaprakları birbirine benzer ve meyveleri benzemez zeytin ve nar ağaçları yarattı. Bunlar meyve [mahsul] verdikleri zaman onlardan yiyiniz. Ve toplandığı zaman zekâtını veriniz. Ve israf etmeyiniz. Zira Allah müsrifleri sevmez. »

Diğeri :

(92 - Velleyl - 5 : 7) : «Şu kimse ki zekâtını ve-

cak bir şeyin takriben bir adamı bir gün doyuracak kadarıdır. Aynen veya bedeli nakden verilir. Ve bunun nafakası üzerine borç olanlardan gayrisine verilmesi dürüst olur. Ve bu, en muhtaca verilir. Niçin ? Zira ertesi bayram günü herkes karnını doyururken, yoksullar, muhtaçlar da karınlarını doyursunlar, umumî bayrama onlar da tok karınla iştirâk etsinler, diye.

İşte :

Fitrenin mahiyeti, bu kadar alâka çekicidir. Ve eğer her zengin zekâtını ve herkes [pek hafif olan] bu fitreyi verse, memlekette ne fakir kalır, ne de bayram günü aç kimse.

Ne mutlu, fikaranın imdadına yetişen, Allahın sadık kullarına, insanlık alâka ve gayreti duyan, yürekli yurddaşlara ! Cümlesine bayram mübarek olsun, Allahın lûtuflarına, keremlerine vesile olsun. Amîn.

[13] üncü haşiyenin devamı

rir ve Allahtan sakınır [işlerinde Allahtan sakınarak hareket eder] ve sevap ve mükâfata îman eyler [Allahtan umar] biz ona kolaylık ve rahata götürülen yolu kolaylaştırırız (açarız). »

Diğeri :

(92 - Velleyl - 8 : 11(8÷10)): «Şu kimse kî : Nekeslik ve Allahın mükâfatından istiğna eder. [inanmaz ve umursamaz], ecir ve sevabı inkâr eder : biz ona güçlük yolunu kolay ederiz. [yani güçlük yolunu açarız]. »

İnsanlık Terbiyesi

İNSANLIK GAYRETİ

Türkün Terbiyesi : İnsanlık terbiyesine örnektir. İnsanlık terbiyesi, din terbiyesidir. Din, Allahın terbiye nizamıdır. Bu esas terbiyeye göre :

- 1) Kayıtsız, şartsız iyi adam olacağız.
- 2) İyi olduğumuzu ve iyiliğimizi yalnız varlık zamanımızda değil, yoksul zamanımızda da muhafaza edeceğiz.

Yani :

İyiliğimiz, varlığımızdan, bolluğumuzdan değil, zevkimizden, keyfimizden, değil. İyiliğimiz; Allaha sadakatimizin, insanlığa vefa ve alâkamızın icabı olacak. Bunun için yoksullukta, hiddet ve keder halimizde, canımızın yandığı veya sıkıldığı demlerde de iyi olacağız ve iyilikten ayrılmıyacağız. Meselâ: Kendimizden daha muhtacına varlık farkımız kadar yine bir iyilik edeceğiz. Muharebede elimize geçen fırsatları fenaya kullanmıyacağız. İyiye kullanacağız. Elimize düşen düşman esirlerine iyi muamele edeceğiz, iyi bakacağız, hürriyeti elinden çıkmış öyle insanlara iyi muameleyi namusumuzun, şerefimizin, vicdanımızın icabı bileceğiz. Onları Allahın bize birer emaneti bileceğiz. Yalnız dosta değil, düşmana karşı da, kuvvetliye karşı da düşmüş zayıfa karşı da merd olacağız, cömerd olacağız. Yarasını yaramız kadar, hastalığını hastalığımız kadar, yorgunluğunu yorgunluğumuz kadar mühim sayacağız. Çarpışırken, yara alıp yere düştü mü, bize zarar vermiyecek hale geldi mi? artık bir kerre daha vurmıyacağız. Âciz bir adamın hukukuna kefil,

vekil Allah'tır. Acizi horlamıyacağız, söğmiyeceğiz, dövmiyeceğiz, ve hiddetimizi yenemiyerek fena bir muamelede bulunmıyacağız. İşte bütün kahramanlık budur. Dedelerimizden miras yiğitlik ve mertlik bu esastadır. Dünya devletleri tarihlerine medih ve senâmız bu esasta geçmiştir.

İmam - 1 - Alî efendimiz muharebede düşmanını kılıç vurarak yere düşürmüş. Artık vuraşamıyacak bir halde vere düşen Putperest düşman ; can acısı ve hiddetle İmam efendimizin yüzüne yattığı yerden tükürmüş, elinden bu geliyormuş bunu yapmış. Fakat İmam efendimiz bu düşmana kızıp bir kılıç daha vurmamış, bir fena söz dahi söylememiş hatta onun yaptığı da yapmamış. Zira ; (Sen yüzüme tükürmekle şahsıma hakaret ettin, şahsî intikamıma yol açmak istedin, fakat ben şahsî his ve hareketimle umumî davanın nizamını bozacak değilim, mukabele edecek değilim beni günaha sokamazsın) buyurmuş.

İşte Türk kardeş, Allahın ve Resulûllahın ve mü'minlerin ve bu meyanda dedelerin bizden istediği terbiye bu ruhta, bu esastadır. İşte müeyyideleri :

(3 — Ali imran — 134) : « Onlar ki varlıkta ve yoksullukta, genişlikte ve darlıkta, sevinç ve keder zamanlarında Allah rızası için mallarından [muhtaçlara verip] infak ederler hiddet, kin ve kızgınlıklarını hazım ve sabrile kendilerini intikamdan alıkoyarlar ve insanların kusurlarını af eylerler. [Yani işte bunlar iyiliktir ve] Allah iyilik edenleri sever. »

Diğeri :

(2 — Bakara — 190) : «Sizinle mukatale edenlerle [muharebeye kalkanlarla] muketele ediniz ve [fakat] ta-

addî etmeyiniz [haksızlık etmeyiniz] zira Allah taaddî [haksızlık] ve tecavüz edenleri sevmez. »

Diğeri :

(9 — Tövbe — 5(4)) : « Onlarla [müşrik düşman tarafla] olan ahdinizi [herhangi bir surette verdiğiniz sözü, ve ahdi] müddetinin sonuna kadar tamamlayınız. Allah - u - taalâ ahidini bozmaktan sakınanları sever. »

Diğeri :

(9 — Tövbe — 7(6)) : «Eğer müşriklerden [putperestlerden] biri gelip senden aman diler ise himayeni isterse ona himayeni ve amânını ver. »

Mülteciler hakkında :

(4 — Nisâ — 88(90)) : «Sizinle ve gerek kendi kavimlerle mukatele etmekten [muharebeden] kalben ezâ duydukları [istemedikleri] halde size gelenleri [iltica edenleri] esîr ve katletmeyiniz. [Onlara esir muamelesi yapmıyarak ve öldürmeyerek emniyyet içinde yaşama-larını temin edin.]»

Harp meydanı imtihan geridir.

(3 — Ali imran — 140) : « Biz bu günleri ; [harp günlerini] insanlar arasında tedavül ettiririz. Bu ; Allahın; iman edenleri ayırd etmesi, sizden şühedâ edinmesi içindir. Allah ; zalimleri sevmez. »

PEYGAMBER EFENDİMİZİN HADİS-İ ŞERİFLERİ

«Esirlere hayır ve lütuf ile muamele ediniz. »

Diğeri :

«Ahd bağlamış bir düşman adamını mütareke veya sulh zamanında katledene Cenabı Hak Cenneti haram eder. »

Diğeri :

«Muharebede kadınların ve çocukların katli Nehy buyuruldu [men' olundu] »

Diğeri :

«Harbi aramayınız. Fakat sizi bulursa sabır ve metanet gösteriniz. »

Diğeri :

«Nişancılıkta maharet kazandıktan sonra atış talimini terk eden Allahın nimetlerinden bir nimeti zayi etmiş olur. »

Diğeri :

«İnsanın fiilleri ve amelleri mizanında [ölçüsünde] güzel ahlâktan değerlisi ve [terazide] ağır basanı yoktur. »

12 Temmuz 1950

F İ H R İ S T

Sahife

- 3 — Sahibiniz var
- 3 — Vazifemiz
- 5 — Tevazu'
- 10 — Ana mektep
- 13 — Ana yurd
- 15 — Allaha kulluk — hizmet
- 15 — İnsan
- 19 — İslâmiyyet
- 21 — Beş şart
- 23 — Allahın birliği
- 26 — İman ve amel
- 32 — Amel - iyilik
- 34 — İmanda — ümit ve kanaat
- 34 — Hak
- 35 — İbadet
- 37 — Allaha teveccüh
- 37 — Zikir
- 38 — Tesbihler — beş vahit tesbihleri
- 39 — Hamd - ü - istiğfar
- 39 — Başkaları için istiğfar
- 40 — Tövbe
- 41 — Şükür
- 41 — Zikrin ehemmiyeti
- 44 — Duâ
- 45 — Duâ örneği
- 45 — Namaz
- 46 — Namaz'da gaye
- 49 — Namaz vakitleri
- 50 — Kısa namaz
- 51 — Hareket halinde namaz

- 51 — Allahın ni'meti — kolaylık muradı
55 — Secdede Allahın muradı
56 — Yardım dileği
58 — Cuma namazı
59 — Namazdan sonraki zikir
60 — Düşman civarında namaz
60 — Abdest — boy ve namaz abdestleri
61 — Teyemmüm
61 — Abdest'de esas fikir
61 — Abdest'de esas gaye
62 — Su ile alınan abdest'ler
64 — Cunub gezmek
66 — Oruç
66 — Zarurî olanlar
66 — İhtiyarî olanlar
73 — Allah'ın rızasını isteyenler
76 — Oruç yiyenler
76 — Kefâret orucu
77 — Yeminini bozanların kefareti orucu
77 — Bayramlar ve mübarek günler
78 — Hac
81 — Zekât
83 — Fitre
85 — İnsanlık terbiyesi

İlâhiyat Kültür Te'lifleri Basım ve Yayım Kurumunun program ve gayesine uygun olarak daha evvelce Ömer Fevzi Mardin tarafından yazılıp ve bir kısmı basılarak intişar eden ve bir kısmı basılmak üzere sırada bulunan (İlâhiyat Külliyâtı) adlı seri kitapların cedveli:

*İlâhiyyat Kültür Te'lifleri
B. ve Y. Kurumu*

Basılanları

Sıra numarası	İsmi	Fiyatı
1	Başlangıçtaki fikir	25
2	Allah mefhûmu	45
3	Din ve safhaları	20
4	Din ve esasları	30
5	Din ve telâkkileri	45
6	Din ve hikmetleri	45
7	Dinler arası ilmihal esasları	50
8	Müslümanlık esasları	25
9	Hıristiyanlarda intibah hareketleri	120
10	Musevilere çıkar yol	50
11	Istırap	150
12	Ümit	200
13	Kurtuluş	250
14	Dinde askerlik kültürü	125
15	Din dersleri	175
16	Hakikat ilmi	300
17	Hayat ve hakikat	275

Risaleler

Sıra numarası	İsmi	Fiyatı
A	Münacat	3
B	Münacat (İzahlı)	7,5
C	Münacat (manzum)	7,5
D	İslâm muhtırası	5
E	Asûmanın münacâtı [manzum]	80

Basılmak üzere hazırlananlar

Seri	Sayı	Muhteviyatı
A	1:6	Dinler
	1	— Museviliğin kuruluşu
	2	— Musevilik
	3	— İsevilik
	4	— Muhammedîlik [gençlere din bilgisi ve ilmihâl]
	5	— Şark dinleri
	6	— Din medeniyeti
B	1:7	Kitaplar
		(Tasnifli, fihristli, ve kısmen şerhli (Kurân-ı-kerim tercümesi [basılıyor])
	2	— Tasnifli İncil - i - Şerif
		{Tasnifli Tevrat - 1 - Şerif ve diğer — 35 Musevî mukaddes kitapları
	4	— Tevrat - 1 - Şerif vesikası
	5	— İncil - i - Şeriften bir kısmın tefsiri
		{Mukaddes vesikalara müstenit — hayat muhtırası
	7	— Mukaddes müeyyideler

Seri	Sayı	Muhteviyatı
C	1:4	İbadet
	1	— Namaz mefhumu
	2	— Oruç mefhumu
	3	— Mûnacat ve ilâhîler
	4	— İslâmda ıstıfâ yolu
D	1:6	Kültür
	1	— (Varidat-ı-Süleyman) Şerhi [basılıyor]
	2	— Dinler arası Allah telâkkisi
	3	— Dinde içtihat
	4	— Hikmetler ve hakikatler
	5	— Ana kültür
	6	— Öğreticiler
E	1	Tekâmül devreleri
	1	— Melekût
F	1:3	Hukuk
	1	— Dinde milletlerarası harp ve sulh hükümleri
	2	— Siyaset ve mezhep
	3	— İmam Hüseyin Efendimizin şehadet-i sebebi.

İlâhiyyat Kùltür Telifleri Basım ve Yayım
Kurumunun basılan ve basılmakta olan
risale ve kitapları

SAYI	Fiyatı Kuruş
------	-----------------

—	10	—	Kurumun Beyanname ve Nizamnamesi
1	50	—	Köylü kardeş — I
2	15	—	Köylü kardeşe — II
3	15	—	Türk ve Demokrasi - Köylü Kardeş - III
4		—	Tasnifli ve fihristi ve kısmen şerhli Kur'anı Kerimin türkçesi [basılıyor 11 formasını basıldı]
5		—	(Varidat -ı - Süleyman) şerhi [basılıyor 6 formasını basıldı]
6	75	—	Köylü Kardeşe (Din bilgisi — İslamın beş şartı)

Kurum neşriyatının Tevzi yerleri

Toptan tevzi merkezi

Yeni postahane arkası — Aşir efendi caddesi —
İmar Hanı 3 üncü kat No. 23 Kurumun idare
merkezi. Telefon 26948

Perakende tevzi yeri

İstanbulda

Ankara Caddesi — No. 62
1 — İbrahim Hilmi Kitabevi

Galatada

2 — Kitap ve gazete bayii : Ali Akbaba Karaköy
meydanı Galici Han altı No. 34

Fiatı 75 kuruş